

Hej, Ch

# NUK  
TURJASKA 1  
61000 LJUBLJANA

L.XXII (1991-92) št.4

**GISELLE - iluzija breztežnosti**

**Milivoj Šurbek** O JAPONSKI, DIRIGIRANJU IN ŠE ČEM



GLASBENJA MLADINA

*Veseli*



*praktični*

*koncert*



*u Domžalah*



letnik 22, št. 4, marec 1992

**IZDAJATELJ IN ZALOŽNIK**Glasbena mladina Slovenije  
Cena izvoda  
90 SLT**UREDNIŠTVO****Uredniki**Kaja Šivic, glavna urednica  
Branka Novak  
Peter Barbarič  
Veronika Brvar**Oblikovanje in tehnično urejanje**

Darja Spanring Marčina

**Lektoriranje**

Miha Hvastija

**Elektronski prelom**

Jabolko, Gosposka 18, Ljubljana

**Tisk**Tiskarna Ljudske pravice  
Ljubljana**Revija sofinancirata**Ministrstvo za kulturo in  
Ministrstvo za šolstvo in šport  
Republike Slovenije.Po mnenju Ministrstva za kulturo  
številka 415-171/92 mb sodi revija  
Glasbena mladina med proizvode, za  
katere se plačuje 5% davek od prometa  
proizvodov.**Naslov uredništva**Revija Glasbena mladina  
Kersnikova 4/III  
61000 Ljubljana  
telefon 061-322 570Naročnino obračunavamo za tri  
številke.Odpovedi sprejemamo pisno in  
veljajo za naslednje obračunsko  
obdobje.

Številka žiro računa:

SDK Ljubljana 50101-678-49381

**Kar ni tuje, zaničuješ** /France Prešeren/

Na Valentinov dan je Društvo ljubiteljev operne umetnosti pripravilo koncert opernih solistov, opernega zbora in orkestra. Zbir pevcev, med katerimi je večina stalno angažiranih v SNG v Ljubljani, je imel prilžnost, da z enim samim odpetim spevom, (izjema je bil le slavljenec večera Dimitar Damjanov) navduši občinstvo in obenem potrdi svojo umetniško vrednost. Temu primeren je bil seveda spored. Ljubitelje operne umetnosti vedno znova prevzame bel canto italijanske opere. Večer brez Verdija, Rossinija in tudi Puccinija verjetno ne bi dosegel svojega namena. Melomani so bili tokrat deležni še popularnih arij iz ruske /P.I.Čajkovski/ in francoske /Charles Gounod/ zakladnice. Železnemu repertoarju ne bi smeli prav ničesar očitati, saj je koncert lepo uspel. Bil je pač eden tistih prijetnih večerov samopozabe in nostalgije po velikem svetu in dobrih starih časih. Pa vendarle bi Valentinov koncert lahko zazvenel veliko bolj sveže, drugače. Če je bila slovenska uvertura Danila Švare zaigrana v počastitev slovenskega kulturnega praznika, bi pričakovali, da bo koncert pravtako praznično slovensko obarvan. Po že ustaljeni navadi pa je bila večja želja ugajati splošnemu ljudskemu okusu. Povprečni okus naj bi namreč ne bil odprt in širokogruden do drugačezvenečih tonov, še posebej ne, če so ti slovenski. Resnici na ljubo pa je treba povedati, da si takšnih poskusov naša Opera niti ne dovoli. Kdor skozi več sezon spremlja operni program, lahko pritrudi, da je slovensko operno delo prav redek gost. Še dobro, da so bile Kogojeve Črne maske izvedene na velikem odru Cankarjevega doma in so si tako prislužile večjo pozornost medijev, drugače bi se navadni poslušalec lahko vprašal, ali je po Foersterjevem Gorenjskem slavčku nastala sploh še kakšna slovenska opera... Takšne občasne predstavitve seveda ne kažejo na kontinuiteto razvoja slovenske opere. Resda so slovensko operno ustvarjalnost od Ipavčevih Teharskih plemičev pa do na primer Merkujevega Kačjega pastirja bremenila nihanja v kvaliteti in tudi sušna leta, vendar to še ni opravičljiv razlog, da slovenska opera ne bi mogla premierno zaživeti vsaj enkrat na leto. Ob tem, da se večina zaveda, kako zahtevna in kompleksna je že postavitve opere, bi morali toliko bolj ceniti skladateljevo veliko delo in ne dopustiti, da komponira za pozabo ali, še bolj žalostno, za predal. In na koncu še eno vprašanje: Ali si predstavljate, kaj bi se zgodilo, če bi operni ljubitelji naročili novo delo pri mlajšem, še neveljavljenem skladatelju?

Veronika Brvar

**iz vsebine****od tod in tam**gliselle  
golo mesto  
2 - 5**od tam in tod**baletno tekmovanje djagilev  
rock music junk shop  
6 - 7**pogovor**milivoj šurbek -  
o japonski in še čem  
brina jež - brezavšček  
o muzini  
8 - 9**téma**hej, chuck, poslušaj!  
Intervju s chuckom berryjem  
10 - 17**v ospredju**romantični balet -  
iluzija breztežnosti  
18**desk top music**računalnik v glasbi  
19**CD manija & izdaje**

20 - 21

**téma v ugankah**

22

**GM novice**

23

**oglasna deska**

24



na naslovni strani: Chuck Berry

## Giselle

Uprizoritev Giselle v Cankarjevem domu je že četrta ponovitev, ki smo jo imeli priložnost videti, vendar se zdi, da gre to pot za verzijo, najbližjo podobi Giselle iz 19. stoletja. Irina Lukašova je namreč postavila Giselle v Ljubljani po spomnih na postavitev Mariusa Petipaja v St. Petersburgu leta 1860. Petipa se je lotil svojih predelav potem, ko je pred njim, v času desetletnega bivanja v St. Petersburgu imel Jules Perrot končno priložnost, da Giselle pripravi po svoje, v skladu s svojim konceptom. Predelave obeh so šle, kot kažejo viri, v smeri krajšanja predolgih pantomimskih dialogov in monologov, piljenja skupinskih plesov, izostrovanja linij zborov, manjših dramaturških posegov itd.

Razmišljanje o vprašanju različnih postavitev in razmerij med "izvirnim" in "spremenjenim" materialom najbrž zahteva več časa in prostora. A zdi se, da gre za dve liniji: svobodnejšo, kreativnejšo, ki si cer ohranja vse značilnosti stila, a se ne boji avtorskega pristopa (Anton Dolin, Oleg Danovski), ter "dokumentarno", zvesto tradiciji tako po koreografski, kot režijski in scenski plati. Kot tradiciji najbolj zvesta velja postavitev Irine A. Kolpakove, učenke znamenite Agripine Vaganove, ki je dobro poznala staro postavitev Mariusa Petipaja.

Giselle, kakršno imamo pred seboj, je nekam rusko zaprašena. Tak vtis daje zlasti prvo dejanje z ekspozicijo zgodbe o deklici Giselle, ki zaradi hudega ljubezenskega razočaranja izgubi razum in umre. Nekaj očarljivih skupinskih plesov vaških fantov in deklet ter pas de deux Albrehta in Giselle ter kmečkega para, nastop gospode, ki se ustavi na vasi med

lovom, pa razplet, ko Hillarius razkrinka Albrehta ter zlom Giselle ne učinkujejo dramaturško celovito, ampak se dejanje vleče in izgublja tempo.

Drugo dejanje je kompaktnije. Zaradi magičnosti dogajanja, učinkovitega prepletanja lirčnosti in dramatičnosti, fantastike in srhljivosti ima pravzaprav vse značilnosti domišljjskega trilerja, žanra, ki ga tudi danes pogosto srečujemo v filmih o duhovih, mrtvih, o neznanih bitjih, o strahovih (npr. Carpenterjeva filma *Megla in Stvar*, *Tween Peaks* Davida Lyncha, TV serija fantastičnih zgodb *The Twilight zone* in nenazadnje znameniti video spot Michaela Jacksona *Thriller*...). Odlično je koreografiran zbor zlih vil, mrtvih belih nevestic, ki so pregrešna kombinacija erotike in eterične krhkosti, pod katero se skriva morilska strast. V plesu vil in pas de deux Albrehta in Giselle, ki četudi zakleta v vilo, z iskreno ljubeznijo premaga čare in reši svojega ljubega, se kažejo vse briljantne tehnične inovacije in ekspresivnost baletne romantike: gib sam na sebi je izrazen, ustvarjena je iluzija, ki prepriča gledalca in ga pripravi do tega, da uživa v gibu ne glede na zgodbo.

Lukašova se je očitno odločila za strogo redukcijo pantomimskih vložkov, vendar se zdi, da je zaradi tega zbledela patina stila, kajti tisto, kar je ostalo, je izvedeno površno in kar nekam mimogrede. Sceno in kostume smo dobili v uporabo od Madžarske državne opere v Budimpešti, kar je po eni strani nedvomno racionalna in ekonomsko upravičena poteza, po drugi pa je ravno zaradi te scene vtis zaprašeni in ruske "staromodnosti" še večji. Manj konvencionalne in manj kičaste kulise, ki pa bi vsebovale vse značilnosti stila, bi bile bolj na mestu.

In zdaj k izvajalcem:

Doživetje večera je bila nedvomno primabalerina Irena Pasarič. Tehnično izbrušena, lahka v skokih, precizna in drobnih korakih, hitra v obratih in dihajoča v nepretrganem gibnem toku se je uspela približati Gautierjevi viziji interpretacije, ki združuje poduhovljenost in lirčnost s človečnostjo in toplino – tudi takrat, ko je srce uklenjeno v ledeni čar prekletstva. Ricardo Bustamante ji je bil enakovreden partner. To je eleganten plesalec čistih linij, brezhibnih skokov, ki je tehnično odlično odplesal vse dobro znane moške variacije in z zanesljivo oporo plesalki omogočil, da je bila iluzija njene plavajoče breztežnosti popolna. Sicer razen fantovske očarljivosti ni izoblikoval kakšnega posebnega karakterja, saj tudi vloga sama tega ne omogoča.

Kmečki par (Polona Hartman, Sergej Gordijenko) je bil simpatičen in soliden. Plesalka je bila nekoliko počasna in težka v doskoku, obema pa je morda manjkalo več sproščenosti. Myrtha, kraljica vil (Andreja Hriberšek), je odplesala vlogo



Irena Pasarič se je uspela približati Gautierjevi viziji

šolsko neoporečno, manjkalo pa ji je interpretativne zrelosti, demonične držne in avtoritativnosti. Takšno izraznost vloge vsekakor kar ponuja. Enako velja za njene spremljevalke (Sanja Neškovič, Helena Klarič). Zbor vil je bil v glavnem lepo uglašen, dekorativen, pa tudi dovolj nežno zlovešč, ko je bilo treba moriti. Tudi zbor vaških fantov in deklet je šel prijetno igrivo čez oder. Hillarion (Tomaž Rode) je bil simpatičen fant, plesni del vloge je opravil dobro, za oblikovanje karakterja in izraza pa v tem kontekstu podobno kot pri Albrechtu ni dosti možnosti. Orkester je zanesljivo vodil dirigent Milivoj Šurbek. Gledališki list je z informativnimi in berljivimi besedili Andreje Tauber lepo osvetlil zgodovinsko ozadje predstave.

Naj sklenem: predstava je izredno pomembna kot dokument, muzejski eksponat ter pričevanje o romantičnem baletu kot stilu in obdobju v zgodovini baleta. Upajmo, da si jo bo ogledalo čimveč mladih gledalcev in se tako seznanilo z značilnim segmentom zgodovine plesne umetnosti. Največ živega plesnega užitka sta nam ponudila oba protagonista – Irena Pasarič in Ricardo Bustamante.

Neja Kos

## Lažna vrtnarica

Akademija za glasbo v Ljubljani je po sedmih letih pripravila lastno produkcijo opernega dela – Lažna vrtnarica W.A. Mozarta. Premiera te opere, ki v Sloveniji doslej še nikdar ni bila izvedena, je bila 28. februarja na odru SNG Opera in balet Ljubljana. Predstavo so pripravili študentje pevskega oddelka Akademije za glasbo iz razreda profesorice Eve Novšak – Houška, pevci gostje, akademiji ko-



Eleganten plesalec čistih linij – Ricardo Bustamante

morni orkester, dirigiral pa je Borut Smrekar. Umetniški svetovalec je bil profesor Ciril Škerjanec, predstavo pa je režiral dr. Henrik Neubauer.

V predstavi pojejo: Aleksandra Milosavljević (markiza Violante Onesti, preoblečena v vrtnarico Sandrino), Marjan Trčec (grof Belfiore), Neda in Željka Martić (Arminda, županova nečakinja), Mojca Vedernjak (vitez Ramiro), Alenka Slokar (županova služkinja Serpeta), Robert Vrčon (vrtnar Nardo) in Jože Kores (župan Don Anchise).

Ob pripravah na predstavo se dogaja marsikaj zanimivega. Naj nas mlada mezzosopranistka Mojca Vedernjak za hip popelje v zakulisje:

### Viva per la giardiniera Viva Mozart

Che lieto giorno – kakšen lep dan!  
Zato viva! Prosim?  
Sploh ne veste, za kaj gre?  
Lepa reč.

Takoj si vzamem to dolžnost, da vam predstavim vsaj delček dogajanja iz Mozartove opere v izvedbi študentov AG Ljubljana. Že dolgo se namreč ni zgodilo kaj takega. Obujali smo prašno in zaspano princesko in celotna ekipa je imela z nami polne roke dela. Tudi mi smo imeli polne roke... rekvizitov, ki niso bili vedno uporabljeni v svoj namen. Sicer pa, običajni 18. stoletja se bistveno razlikujejo od današnjih – pahljačo držiš kot igralne karte, z lornjeto se zatikaš v obleko, hoja s palico je nebogljena, ker palica ne gre tja kot ti, s sabljo pa spotakneš samega sebe...

"... saj ne vem, kam bi. Enkrat se postaviš sem, drugič pa tja!" Aha, to je Serpeta. Energična je, da se kar oder trese. Tokrat ji na poti stoji Nardo. Krasno! Alenka frči po odru sem in tja, ta trenutek skuša priti do diha! Saj, ob v sem tem je treba tudi peti! Vendar je naš režiser dr. Neubauer nepopustljiv: "Ni dobro, roke dajte tako, pojte tja dol, Nardo, postavite se tja. Tako! Gremo še enkrat..."

"... ja, seveda, tako se hodi doma in po domače se vsedete. Vendar sedaj niste Željka ampak... Prosim? Tudi Željka niste?! A, Neda. Oprostite, nikoli vaju ne morem ločiti!"

Pa naj še kdo reče, da ni veselo imeti sestro dvojčico.

"Reševalna" scena: Saša omedli. Ne, to je bila Sandrina. Belfiore želi pomagati, vendar pa imata Arminda in Ramiro "vozne" težave – iztirila sta in seveda...

Zmeda... Iz teme se zasliši:

"Koncentracija! Prosim, zberite se. Še enkrat!"

In tako dan za dnem. Nekateri sicer pravijo, da so pevci čudni ljudje. No ja, svet vidijo pač malo drugače. V svojem življenju živijo tudi druga življenja in like, saj jih pojejo in se uživljajo vanje. Sploh pa je pri Mozartu to delo še enkrat bolj veselo. Prav dobro je vse zamešal v klobčič zmede. In tako te potegne s seboj v ta veseli vrtinec, kjer se na koncu vse dobro konča. Viva Mozart!

### Mojca Vedernjak

Aleksandra Milosavljević (Sandrina)  
Mojca Vedernjak (Ramiro)



Foto Siniša Lopojda

## Golo mesto

Približno dve leti je že, odkar se je na tržišču pojavila sedaj že lahko rečemo kulturna plošča začetka devetdesetih Naked City Johna Zorna. Potem ko je kar nekaj let delal na različnih projektih, ki bi jih lahko poimenovali kar filmska glasba brez filmov, je najprej s Spy is Spy (priredbi Orneta Colemana na "45 obratih"), zatem pa še z Naked City (uglasbitev življenja v New Yorku skozi njegove oči), končno postal ime, ki ga poznajo vsi. Čeprav se je večina idej za glasbo, ki jo ustvarja, porodila predvsem na njegovem vrtu, bi se te slej ko prej porazgubile v množici takšnih ali drugačnih genijalcev, če mu ne bi uspelo pridobiti nekaj izrednih glasbenikov njujorške glasbene scene osemdesetih. Tako se je oblikovala tudi skupina Naked City, ki jo je Zorn sestavil s klaviristom Waynom Horvitzom, sicer vodjem prav tako odlične skupine The President, kitaristom Billom Frisellom, bobnarjem Joeyem Baronom in basistom, sicer pa multiinstrumentalistom in skladateljem Fredom Frithom.

Ni dvoma, da so Naked City boom, verjetno prav takšen, kot so bili Lounge Lizards v začetku prejšnjega desetletja, ko so kritiki njihovi glasbi dali vzdevek "fake jazz", v bistvu pa so bili ena redkih skupin, ki je v osemdesetih sploh še igrala jazz. Sicer pa je v zadnjem času lovljenja okoli uporabe tega glasbenega termina tako in tako preveč, povrh pa je še čisto odveč. V to nas prepričujejo tudi miniaturne glabene torture v prvih osmih skladbah z B strani Naked City in njihov zadnji LP Torture Garden, katerega naslov pove vse o glasbi na njem. Kljub tem zvočno grozljivim izbruhom, ki jih je na Naked City prispeval japonski vokalist Yamatsuka Eye, na njihovi zadnji turneji pa mladi Mike Patton (Faith No More, Mr. Bungle), je Naked City požela toliko uspeha prav zaradi izjemno sestavljenih klasičnih jazzovskih obrazcev, v katere je Johnu Zornu uspelo vtakati najrazličnejše glasbene stile.

Prav ukvarjanje z različnimi glasbenimi stili in predelava le – teh v svojstvene glasbene izraznosti pa je značilnost ostalih glasbenikov Zornove generacije današnjega New Yorka. O Elliottu Sharpu boste lahko v tem kotičku prebrali več v eni naslednjih številkih. Tokrat se ustavimo le še pri Marcu Ribotu in njegovi skupini Rootless Cosmopolitans, ki je nastala kakšno leto za Naked City. Marc Ribot je seveda kitarist, ki se je s svojim značilnim kitarskim zvokom proslavil pri Tomu Waitisu in Lounge Lizards. Rootless Cosmopolitans je prva zasedba, v kateri je idejni vodja. Z njo je že posnel tudi ploščo, ki je imela velik odmev v New Yorku

## THE BIG GUNDOWN

John Zorn plays the music of Ennio Morricone



John Zorn : The Big Gundown

in je skupino v trenutku postavila na čelo njujorške klubske scene. V njej sodeluje tudi odlični klarinetist Don Byron ter še nekaj drugih znanih imen. Če so si Rootless Cosmopolitans v New Yorku že uspeli pridobiti nekakšen kulturni status lažje oblike, pa so reakcije v Evropi bolj zastržane. Treba bo počakati na njihovo drugo ploščo, predvsem pa na njihov koncert.

Ne bo pa treba prav dolgo čakati na koncert Naked City, ki se odpravljajo na svojo tretjo evropsko turnejo, v katero je tokrat končno vključena tudi Ljubljana. New York se bo v svoji aktualni glasbeni podobi predstavil Ljubljani 24. aprila v Cankarjevem domu.

**Bogdan Benigar**

## Promocija koncertnega

## klavirja Fazioli v Mariboru

Mladi pianist Tomaž Petrač iz Maribora, ki je diplomiral pri prof. Dubravki Tomšič Srebotnjakovi na ljubljanski Akademiji za glasbo in se letos v okviru podiplomskega študija izpopolnjuje pri prof. Buchbinderju v Baslu v Švici, je 17. marca na svojem recitalu v Kazinski dvorani v Mariboru promoviral koncertni klavir firme Fazioli. Hiša Klavierhaus Strif iz avstrijskega Gradca je 2 m in 28 cm dolgi koncertni klavir ponudila koncertantu v brezplačno uporabo na njegovem koncertu, da bi ga prvič v zgodovini spoznala tudi slovenska publika. Fazioli so eni najbolj cenjenih ročno izdelanih klavirjev trdke iz Pordenoneja v Italiji, odlikuje jih velik lep ton in seveda izredno visoka cena. Klavirje Fazioli izdelujejo v različnih dimenzijah, najkrajši je dolg meter in pol, najdaljši pa nekaj centimetrov več kot tri metre. Ta klavir ima kar tri podperne palice, s katerimi pri igranju pritrdimo dvignjen pokrov instrumenta.

## Prešernovi nagrajenci

Letošnjo veliko Prešernovo nagrado je za svoj ustvarjalni opus prejel skladatelj **Uroš Krek**, nagrado Prešernovega sklada pa skladatelj **Janez Gregorc** za skladbo Žica.

Prešernovo nagrado Univerze v Ljubljani je za glasbo prejela študentka dirigiranja **Nada Matošević**.

Med študenti, ki so prejeli letošnje študentske Prešernove nagrade, so tudi študentje Akademije za glasbo. Nagrade so prejeli:

**Marija Fojkar**, študentka IV. letnika orgelskega oddelka iz razreda prof. Huberta Berganta, za najboljšo izvedbo druge Ramovševe Koralne predigre,

**Damijan Močnik**, diplomant oddelka za kompozicijo in glasbeno teorijo iz razreda prof. Danijela Škerla, za kompozicijo Symphonic Movement za simfonični orkester,

**Dijana Tanović**, študentka IV. letnika klavirskega oddelka iz razreda prof. Dubrovke Tomšič Srebotnjak, za poudaritev Mozartovega koncerta za klavir in orkester v d molu, K.466 in

**Mojca Vedernjak**, študentka IV. letnika petja iz razreda prof. Eve Novšak Houške, za pevski recital Hugo Wolf.

Čestitamo!

Skladatelj Uroš Krek



Foto Milan Mrčun



Tenorist  
Dimitrij Damjanov

## Praznični koncert opernih arij

Društvo ljubiteljev operne umetnosti je v sodelovanju s SNG Opero in baletom v Ljubljani 14. februarja pripravilo zanimiv koncert opernih solistov, opernega zbora in orkestra. Koncert je bil slavnosten predvsem zaradi dvajsete obletnice umetniškega delovanja tenorista Dimitrija Damjanova. Poleg Damjanova je nastopilo še deset pevcev, ki so večinoma angažirani v SNG. Večer so vodili štirje dirigenti: Višnja Kajgana, Loris Voltolini, Igor Švara in Marko Gašperšič. Posebej so se predstavili tudi operni zboristi, ki so zapeli Ave Marijo iz opere Gorenjski slavček in orkester, ki je koncert uvedel z uverturama Slovo od mladosti Danila Švare in priljubljeno Tatinsko srako Gioachina Rossinija. Program so sestavljale reprezentativne arije italijanskih kompozitov (Verdi, Rossini, Puccini), ruske romantike (Čajkovski) in francoskega skladatelja Charlesa Gounoda.

## Pomladanski koncerti

## komorne glasbe

Koncertna agencija Klemen Ramovš je s koncertom ansambla za staro glasbo 415 International v maskah na pustni torek uvedla serijo pomladanskih koncertov. Zadnji med njimi bo 31. marca, v Slovenski filharmoniji bo koncertiral Trio Lorenz. Pet torkov – pet pomladanskih koncertov – 10. marca ansambel Spielleute a due, 17. marca Wolfgang Brunner, mojster klavirja s klavirci, 24. marca eden vodilnih madžarskih ansambljev za staro glasbo Kecses Ensemble in na zadnji marčni torek Trio Lorenz.

## Nebojša prvi, Igor tretji

16.februarja je v avstrijskem mestu Lieznu potekalo mednarodno tekmovanje čelistov, na katerem sta sodelovala tudi mlada čelista, ki delujeta v Ljubljani, Nebojša Bugarski in Igor Mitrović.

Nebojša Bugarski je v III. kategoriji (starostna skupina nad 19 let) dobil prvo nagrado. Na tekmovanju je igral VI.Suito za violončelo solo J.S.Bacha, Simfonio concertante op.126 Sergeja Prokofjeva in Sonato za violončelo Paula Hindemitha. Nebojšo, ki je trenutno študent podiplome na glasbeni akademiji v Baslu v razredu prof.Ivana Moninghettia, kot prvona-grajenca tega tekmovanja jeseni čakata dva koncerta z orkestrom in to v Lieznu in Celovcu. Zelo dobro se je odrezal tudi Igor Mitrović, ki je na tekmovanju igral Bachovo VI.Suito, Dvorakov Koncert za violončelo in orkester v h molu in Kodalyjevo Sonato za violončelo solo. Igor, ki je trenutno na podiplomskem študiju pri profesorju Antoniju Menesesu v Švici, je prejel III. nagrado. Oba čelista je na tekmovanju spremljal pianist Vladimir Mlinarić.

Skladatelj  
Ubaldo Vrabec



## Umrli je Ubaldo Vrabec

Tržaškega glasbenika Ubalda Vrabca se mnogi spominjamo kot izredno vitalnega in hudomušnega moža pokončne drže. Skladatelj, ki je bil tudi violinist in zagret zborovodja, je celo življenje posvetil kulturnemu delovanju, zanimali pa sta ga tudi politika in ekologija. Čeprav je živel na Opčinah, je vzdrževal stalen stik s Slovenijo. Svojo navezanost na Slovenijo je izpovedal tudi v intervjuju ob sedemdesetletnici za časopis Glasbena mladina:

"Iz Argentine, kjer sem preživel dve leti, sem pripotoval v Maribor, na katerega me vežejo lepi spomini, saj sem tam preživel svoja najlepša leta, od 1931 do okupacije..."

Sadovi njegovih prizadevanj – mnoge zborovske skladbe, komorna in simfonična dela bodo še naprej živela v slovenski glasbi.

## Prvo mednarodno

## baletno tekmovanje Džagilev



Irina Dvorovenko

Zveza ruskih koreografov v sodelovanju z nekaterimi drugimi kulturnimi institucijami organizira v času od 15. do 25. marca letos prvo mednarodno baletno tekmovanje v počastitev 120. obletnice rojstva znamenitega ruskega impresarja Džagileva.

Sergeju Džagilevu (1872 – 1928) gre namreč zasluga, da je v začetku tega stoletja pariškemu občinstvu prvi predstavil, najprej rusko srednjeveško likovno umetnost in takoj nato, s serijo koncertov pod taktirko N.R.Korsakova, rusko glasbeno ustvarjalnost. Najbolj pa se je Džagilev proslavil z ustanovitvijo baletne skupine Ballets Russes (1909), ki je revolucionirala baletno ustvarjalnost tistega časa.

Težko bi naštel vse koreografe, plesalce, komponiste in slikarje, ki jih je znameniti impresario pritegnil k sodelovanju. V skupini so plesali Nižinski, Pavlova, Lifar, Fokin, Karsavina, Balanšin..., koreografirali Fokin, Nižinska, Balanšin... Za Džagileva so komponirali številni skladatelji, kot na primer Stravinski, Prokofjev, Ravel, Debussy, Satie, De Falla, Respighi... Sodelovanje z znamenitimi likovnimi umetniki (Benois, Bakst, Picasso, Matisse, Utrillo, Miro ...) je imelo velik vpliv na razvoj scenografije in kostumografije. Tako so v tem času nastala številna zanimiva baletna dela, kot so Žar ptica, Petruška, Le Sacre du printemps (Stravinski), L'après – midi d'un faune (Debussy) in druga, težko bi naštel vsa.

Tekmovanje, ki ga pripravljajo v Moskvi v počastitev obletnice Djagilevega rojstva, je namenjeno plesalcem med 12. in 24. letom starosti. Iz objavljenega programa in pravilnika je razvidno, da skuša prireditelj izkoristiti značilnosti in izkušnje nekaterih že uveljavljenih mednarodnih baletnih tekmovanj. Plesalci bodo tekmovali v treh starostnih skupinah, kot solisti, v dvoje ali v troje (solo, pas de deux, pas de trois); ocenjevanje pa bo potekalo individualno. Nagrade bodo denarne ter diplome in štipendije za šolanje na ruskih baletnih šolah. Čeprav je danes na svetu nešteto baletnih, plesnih in koreografskih tekmovanj, si organizator obeta velik obisk plesalcev z vsega sveta.

Breda Pretnar

## Rock Music Junk Shop

### Novi val akustične glasbe

*Black eyed man he took the blame  
for the poisoning of the well  
They found his shoes by the pulley  
They found his fingerprints all over the pail  
("Black eyed man") (Cowboy Junkies)*

Če govorimo o glasbi Kanade, ne moremo mimo treh imen, katerih glasba se je krepko vtisnila tako v spomin poslušalcev kot v črnilo, ki se pretaka po rock enciklopedijah. Leonard Cohen je priljubljen predvsem pri trideset in večletnikih. Neil Young doživlja drugo puberteto, rock kritiki mu priznavajo patronat nad takoimenovanim grunge rockom. Poznavalci kanadskega rocka pa še danes radi segajo po albumih Gordona Lightfoota. Spomnite se zvoka njegove dvanaajststrunske in enkratne verzije skladbe Me And Bobby Mcghee. Cowboy Junkies so opozorili nase že s prvo ploščo Whites Off Earth Now! Na njej se je žalostna družčina sprehodila



po pozabljenih kottičkih bluesa, se ustavi la pri Springsteenovi Nebraski in napovedala novo obdobje kanadske popularne glasbe, ki temelji na zvočni zapuščini prej naštetih trubadurjev. Dokaj začetniškemu prvencu je sledila zrela, dodelana in v dno poslušalčeve duše segajoča plošča The Trinity Session, ki so jo zatripani kavboji posneli v objemu zidov cerkve Svete Trojice v Torontu. Predvsem po zaslugi odličnih priredb (Sweet Jane – Louja Reeda, I'm So Lonesome I Could Cry – Hanka Williamsa) in omaža Elvisu Presleyu – skladbe Blue Moon Revisited so Cowboy Junkies naredili korak dlje. Doživet vokal Margo Timmins je njihovo godbo dvignil nad povprečje podobnih rock skupin, ki koketirajo s senzibilno poetiko (Galaxie 500, Mazzy Star,...). Malce več optimizma veje s tretjega albuma The Caution Horses, ki je Cowboy Junkies dokončno ustoličil kot najpomembnejšo skupino nove akustične glasbe. Trepetajoče jedro tega albuma tako predstavljajo lastne skladbe, ki so svoj višek dočakale na plošči Black Eyed Man, ki je izšla v začetku tega leta. Osnovni obrisi zvoka so ostali nespremenjeni. Kljub zvoku električne kitare, ki nehoti spomni na folkrock trenutke Reedovih Velvet Underground, Cowboy Junkies ne pozabljajo na apostolate, ki so jih zapisali na svojih prejšnjih vinilih. Pri ustvarjanju slike temnookega moža sta sodelovala John Prine – kultni kantavtor, znan po duhovitih in intelgentnih tekstih (leta '72 je nastopal z Bobom Dylanom) in Townes Van Zandt, ki je celo podpisal dve skladbi. Zdi se, kot da se Cowboy Junkies tokrat ozirajo v Evropo, ne kot v Meko novih zaslužkov, ampak kot v domovino specifičnih glasbenih kultur. V nekaterih skladbah je namreč očiten vpliv glasbe, ki so jo v zgodnjih sedemdesetih

igrali Steeleye Span, Fairport Convention in podobni. Skratka, Cowboy Junkies predstavljajo tih antipod glasbi, ki so jo ustvarili in hkrati umazali Jefferson Airplane. Marie McKee je svoj glas prepoceni prodala in držimo pesti, da se ne bo kaj podobnega zgodilo tudi z Margo Timmins.

Jane Weber

## Zadnjih 30 let pop godbe

### marec 1962

1962. Na vrhu lestvic na obeh straneh oceana še vedno ni posebnih novosti. Med velikimi ploščami v ZDA si že četrti mesec ne pusti blizu **Elvis Presley** s svojimi **Modrimi Havaji**, ki zdaj spet kraljuje tudi na britanskih lestvicah. 1962. Na obeh straneh velike luže mladi še vedno twistajo kot obsedeni. Na ameriškem Top 20 so kar štiri twist uspešnice: Chubby Checker: The Twist, Joey Dee & The Starlighters: The Peppermint Twist, Gary U.S. Bonds: Dear Lady Twist ter Billy Joe & The Checkmates: The Perculator Twist. Podobna je slika britanskega Top 30, kjer so zasidrane kar tri skladbe Chubbyja Checkerja: Let's Twist Again, Slow Twistin' ter Teach Me To Twist. 1962. V kategoriji malih plošč v ZDA najbolj odmeva rockabilly pevec Bruce Channel, katerega orglice z njegove (jasno!) od twista obsedene uspešnice Hey! Baby! okužijo tudi Please Please Me ter Love Me Do Lennona ter McCartneya. V tem mesecu pokupijo Angleži največ izvodov nove plošče Shadowsov: Wonderful Land. 1962. Izid prve velike plošče velikega folk upa Roberta Zimmermana alias Boba Dylana. 1962.



Cowboy Junkies - The Trinity Session



Bluesman Howlin' Wolf se odpravi na odmevno britansko turnejo skupaj s trad jazz zasedbo Chrisa Barberja. 1962. Novi film z Elvisom Presleyem Follow That Dream je popolna polomija. 1962.

#### marec 1972

1972. Tretji mesec nove ofenzive izvajalcev soft rocka. Donu McLeanu se v ZDA na vrhu pridružijo Neil Young z veliko ploščo Harvest in z malo ploščo Heart Of Gold ter Angleži America (LP America ter mala plošča A Horse With No Name). Nilsson se z malo ploščo Without You preseli še na vrh britanskih lestvic, absolutni zmagovalec meseca v tamkajšnji kategoriji velikih plošč pa je prvenec Paula Simona. 1972. T. Rex igrajo na londonskem Wembleyu pred 20.000 histeričnimi poslušalci. 1972. Spremembe v zasedbi The Beach Boys: skupini se pridružita dva južnoafriška črna glasbenika. 1972.

#### marec 1982

1982. V ZDA so vrhovi lestvic v znamenju kalifornijskih ženskih izvajalk, rockerke Joan Jett, ki izstrelji z malo ploščo I Love Rock'n'roll, eno temeljnih rockerskih uspešnic osemdesetih let, ter novovalovske pop skupine Go-Go's (velika plošča Beauty & The Beast). 1982. V Veliki Britaniji si najvišje stolčke v kategoriji velikih plošč razdelijo Barbra Streisand, najstniška črno-bela pop soul skupina Haircut 100 (LP Pelican West) ter legendarni novovalovci The Jam s svojo poslednjo studijsko veliko ploščo – The Gift. 1982. Nove skupine. V Washingtonu D.C. nastanejo hardcorovci Scream, disidenta iz Human League Ian Craig Marsh ter Martyn Ware pa osnujeta Heaven 17/British Electric Foundation.

Peter Barbarič

## Berio transkribiral

## Verdija za Carrerasa

Italijanski sodobni skladatelj Luciano Berio je za svetovno znanega tenorista Joseja Carrerasa transkribiral ciklus Verdijevih pesmi. O njih pravi, da so nekakšna shramba Verdijevih idej, ki jih je kasneje uporabil v operah. Berio si je pri transkribiranju dovolil tudi nekaj svobode.

"V resnici sem večkrat spremenil Verdijevo harmonijo, ker je občasno zelo statična. Naredil sem to, kar bi kasneje storil verjetno sam skladatelj, ko je pisal Othello. Dovolil sem si umetniško svobodo v orkestrski liniji, medtem ko sem vokalno ostal dosledno zvest. Edino težavo mi je povzročal tekst. Ne morem razumeti, kako je sploh mogel koga ganiti."

Skladatelj Luciano Berio



## Bach na Marimbafonu

Ali bi lahko našli nekaj tolkalcev, ki se ukvarjajo z resno glasbo? Verjetno bi morali kar krepko premisliti, če pa bi vas vprašali za tolkalca, bi bila uganka še težja, kajne? V Londonu je te dni z novo ploščo navdušila tolkalca Evelyn Glennie. Light in darkness ponuja paleto skladb raznovrstnih skladateljev od Japonske, Brazilije, Avstralije do Evrope. Izbor programa je za tolkalca verjetno najtežji del predstavitve. Evelyn Glennie pravi, da leži umetnost ravno v preiskovanju in v pripravljenosti za eksperimentiranje. Po njenem mnenju je najtežje predelati skladbe, pisane za klavir, lažje je z violinskimi, kjer je poleg spevnosti dana še večja možnost virtuoznosti. Njena najljubša skladba je tako Kreislerjev Tambourin Chinois. Bachove skladbe so se ji pred leti zdele nedosegljive, z razvojem tehnike na marimbafonu pa je danes Glennieva sposobna zaigrati Preludije in fuge. Vitalnega pomena za razvoj tolkalne umetnosti pa so prav gotovo skladbe sodobnih skladateljev. Med njimi Evelyn Glennie najbolj ceni Maxwella Daviesa in Arva Parta, ki znata mojstrsko združiti elemente zahodne in vzhodne etnične glasbe.

## Prvi kapitalistični

## orkester v Rusiji

V času, ko se je sovjetski imperij sesul na koščke, je vsaka novica o ruskem uspehu razveseljiva. Ruski nacionalni orkester Mihaila Pletneva, ki obstaja šele eno leto, je dosegel izjemen uspeh doma in tudi v tujini. Posebnost tega stočlanskega orkestra je, da se vzdržuje popolnoma sam, brez državne podpore in subvencij.

Ustanovitelj orkestra in njegov dirigent je moral za prvo plačo orkestrašev seči v lasten žep. Kmalu pa si je pridobil zaupanje domačih sponzorjev in zdaj pa se mu že odpirajo vrata na zahodu, predvsem v Združenih državah Amerike. Program je Pletnev razdelil na tri ravni. Prva je klasičen repertoar, ki obsega dela mojstrov dunajske klasike, izmed katerih Pletnev obožuje Josepha Haydna. Drugo linijo sestavljajo veliki ruski skladatelji /Čajkovski, Prokofjev, Šostakovič/ in nazadnje še sodobni skladatelji, med katerimi propagirajo predvsem ruske avtorje /Ščedrina, Denisova.../.

In kako je orkester nastal?

"V začetku je že sama ideja zvenela popolnoma nerealno, vendar je bilo nekaj treba storiti. Najboljši glasbeniki so odhajali iz dežele, nikjer ni bilo videti ekonomskega in političnega izhoda. Vendar, če bi hoteli počakati, da se razmere uredijo, bi lahko čakali vse življenje, zato sem si rekel zdaj, ali nikoli", pravi Pletnev.

## Ustvarjena za Rossinija

Italija letos praznuje dvestoto obletnico Rossinijevega rojstva. Leta 1992 naj bi, tako kot smo leta 1991 Mozarta, praznovali italijanskega opernega genija. V ospredju so torej tokrat predvsem pevci. Cecilia Bartoli je veliko odkritje med pevskimi talenti, ki pa ima letos še posebej izjemno priložnost, da doseže svetovni sloves. Kritiki italijansko mezzosopranistko označujejo kot ustvarjeno za Rossinija. Njen glas naj bi bil tako imenovani "koloraturni mezzo", ki ga odlikujejo briljantne višine, polna in lepa srednja lega in solidne nižine. Pevka ima izvrstno tehniko, skoki in druge virtuosne preiskušnje ji ne delajo nobenih težav. Bistveno pa se mladi pevki zdi, da je Italijanka, kajti le tako lahko belcanto zazveni resnično po italijansko. Kdor bi Cecilio Bartoli želel poslušati, si lahko kupi (v tujini seveda) njeno novo ploščo s posnetki Rossinijevih pesmi. Že naslov plošče – Junakinje – pove, da gre za glavne vloge Rossinijevih oper, izmed katerih je skladatelj večino arij posvetil Isabelli Colbrini, Rossinijevi primissimi donni. Mesto primadone pa danes prav gotovo pripada Cecilii Bartoli.

**Z**a pogovor s slovensko skladateljico se nismo odločili zaradi kakšnega njenega življenjskega jubileja, priznanja ali nagrade. Pritegnilo nas je njeno ustvarjalno delo in predvsem volja, s katero želi zbuditi in izobraziti slovensko kulturno sredino, ki v poznavanju glasbe še močno zaostaja za kulturno elito v razvitem svetu. Društvo Muzina, katerega soustanoviteljica je, želi s posredovanjem glasbe mladih skladateljev obogatiti vedenje o sodobni umetnosti pri nas in hkrati izostriti občutek za njeno kvaliteto. Brina Jež - Brezavšček pa je predvsem skladateljica. Njena prava govorica je v svetu tonov. Če jo želite zares spoznati, poslušajte njeno glasbo.

V zadnjem času lahko o Brini Jež - Brezavšček preberemo in slišimo predvsem v zvezi z društvom Muzina. Zanima me, kako to, da se je ideja o spodbujanju mlade glasbe udejanjila šele po toliko letih, saj je bilo znano, da je vaša skladateljska generacija bolj odločna, udarna?

Ne bi rekla, da smo udarni. Še premalo smo agresivni. Glede samega rojstva Muzine pa mislim, da razlog tiči predvsem v našem umetniškem poklicu. Ustvarjalca v začetku dolgo zaposluje iskanje lastne poti. Vendar pa že kmalu začutijo premalo odmeva. Naša publika nima posebnega odnosa do sodobne glasbe, saj je skorajda ne pozna. V glasbeni osveščenosti se z drugimi državami ne moremo primerjati. Intelektualci, ki spremljajo sodobno literaturo, slikarstvo, gledališče, nimajo dovolj možnosti, da bi se izobrazili, razgledali tudi na tem področju. Z Muzino želimo nuditi kontinuirano možnost in skrb stalnega seznanjanja s sodobnimi tokovi v glasbi. Usmerili se bomo na koncertne dejavnosti, sčasoma tudi na ostale. Želimo spodbujati izdajanje teh del. Vsako delo pa bi radi tudi muzikološko ovrednotili, analizirali. S tem ponujamo možnost mladim muzikologom. Kot vsi ostali začetniki, se tudi mi srečujemo s finančnimi težavami.

**Ciljna publika naj bi torej bila predvsem kulturno osveščena javnost. Kaj pa mladi? Ali ste tudi pomislili, kako bi pritegnili mladino?**

Seveda si želimo mlade. Naj mimogrede povem, da sem nedavno na Graškem festivalu sodobne glasbe opazila zelo veliko mladih poslušalcev. To spet kaže na dejstvo, da je v tujini odnos do sodobne glasbe drugačen. In to tudi v šolah, kjer je glasbenemu pouku namenjen precejšen delež. Pri nas je glasbeno šolstvo še zelo konservativno. Profesorji in s tem nujno tudi učenci na sodobno glasbo niso pripravljani. V društvu smo že razmišljali, da bi mlado publiko pritegnili s skupino mladih ljubiteljev sodobne glasbe. To bi lahko bila nekakšna spoznavna delavnica. Sama sem že imela nekaj predstavitev po šolah in lahko rečem, da so glasbo lepo sprejeli. Na žalost pa so to le enkratni obiski, ki ne temeljijo na kontinuirani vzgoji, ki pa bi bila nujno potrebna.

**Preidiva od tvoje organizatorske dejavnosti raje k sami ustvarjalnosti. Letos te je k sodelovanju povabilo Mladinsko gledališče v Ljubljani za predstavo Tri sestre. To je tudi tvoje prvo srečanje z glasbo s funkcijo.**

Lahko bi rekla, da je to moja bežna dejavnost, ki pa mi je prinesla stik z drugačnim gledališkim življenjem in ta me je na nek način miselno osvežil. Glasba lahko v gledališču, na televiziji veliko prispeva k udomaćenju sodobne kvalitete glasbe, ki po stranski poti pride v zavest in tako posredno izostriti občutek zanjo. Na žalost pa ugotavljam, da se naši režiserji večinoma bojijo sodobne glasbe, saj skušajo z glasbo pred-



foto Miljan Mrčun

## Brina Jež - Brezavšček

### O MUZINI IN MUZIKI

vsem še vedno ugajati utečenemu okusu. Po drugi strani pa to verjetno izhaja iz nepoznavanja in nerazširjenosti le te. Na akademiji jim ne nudijo dovolj možnosti, da bi se glasbeno izobrazili. Sama sem se morala kot novinec v gledališču podrediti funkcionalnosti ter viziji režiserja. Kljub vsemu pa mislim, da bi večkratno sodelovanje gledališč s skladatelji obogatilo tako predstavo po glasbeni plati, kakor tudi zvišalo kriterij same glasbene zvrsti.

**Dovolj možnosti za spoznavanje tvoje glasbe bomo imeli na avtorskem večeru. Ali nam boš pripravila vpogled v celotno delo. In še prej, kako je do avtorskega večera sploh prišlo?**

K oblikovanju avtorskega večera me je povabila Glasbena mladina ljubljanska. Avtorski večer se mi zdi pomemben, ker na tak način spoznaš avtorja; zakaj tako ustvarja, na kateri stopnji razvoja je, kako je prišel do določenih zaključkov. Možne so analize, ocene. Sodobni skladatelji smo namreč prevečkrat prepuščeni samim sebi, tako da sami komentiramo lastna dela. Zunanji pogled pa je bolj objektivni. Na koncertu bom predstavila predvsem zadnja dela. Namesito frontalnega intervjuja bomo skušali ustvariti odrski dogodek z besedili.

**In še tvoja subjektivna ocena o skladateljici Brini Jež - Brezavšček?**

Mislim, da komponiram v raznih usmeritvah, čeprav je za zunanjega opazovalca moj način verjetno razpoznaven. Ker se hitro nasitim enega načina, rada hkrati ali zaporedoma delam kontrastne stvari in se kasneje navezujem na že uveljavljene načine.

Ne želim se ponavljati, sicer pa si tega ne želi noben ustvarjalec. Vsako ponavljanje naj bo napredek ali drugačnost.

**Lahko kaj poveš o samih skladbah večera?**

V skladbi Aulofonia Domestica sem združila sodobne prijeme pihalnih instrumentov (tudi s pomočjo knjig) s predstavo generalnega izraza skladbe od Erosa do domesticae.

Orfej je glasba za basklarinet in elektronsko glasbo. Digitalne aparature so danes prirejene za imitiranje naravnih instrumentov, kar sem skušala obogatiti na tak način, da bi se spet približali bistvu elektronske glasbe. Z likom Orfeja sem se poigrala, basklarinet, ki ga predstavlja, gre skozi sedem slik, sedem različnih situacij. Prisotna je tudi ironija resnosti njegovih čustev, ki v našem času niso pomembna. Smešnost pa pogojuje že sama izbira instrumenta.

Sigh Song je skladba za glas in klavir, posvečena Hugu Wolfu, zato vsebuje tudi elemente romantične glasbe, ki jih združujem s sodobnimi raziskavami glasovnih kombinacij in možnosti.

Godalni kvartet Chain (ta je že bil predstavljen na prvem koncertu društva Muzine) je veriga, sestavljena iz kratkih momentov spoja s preteklostjo, izraz pa je sodoben. Spet gre bolj za iskanje, sredstva so že znana.

**Z Brino Jež-Brezavšček smo se pogovarjali pred njenim avtorskim večerom, ki je bil 17. marca v Cankarjevem domu.**

Veronika Brvar



foto Siniša Lopočja

## Milivoj Šurbek

### O JAPONSKI, dirigiranju in še čem

Običajno se reče, da so te povabili, vendar pa si mora vsakdo pot najti sam. Veliko sem hodil po pevskih tekmovanjih in v žirijah srečeval tudi Japonce. Moram priznati, da sem izkoristil vse sposobnosti, da sem navezal z njimi stike in ko sem poslal svojo ponudbo, so mi takoj odgovorili pozitivno. Bil sem neznanstvo vesel, ker še nisem vedel, da ti Japonci vedno odgovorijo tisto, kar najraje slišiš. To pa še nič ne pomeni. Povabila nisem dobil tri leta, nato se je opogumil moj znanec in me povabil na dirigiranje koncerta, ki ga je sam organiziral. Tako so me spoznali in me povabili za "študij-skega dirigenta". Hodil sem od enega orkestra do drugega in pripravljaval z vsakim samo eno vajo. To delo me je pripeljalo do ljudi z univerze, ki so me povabili najprej za dirigenta univerzitetnega orkestra, nato pa za profesorja. Na univerzi sem ostal kar šest let, po njihovem dveh obdobjih. Japonski sistem je tak, da te zaposlijo za tri leta, v katerih se želijo od tebe naučiti prav vse, kar lahko daš od sebe. Ko nimaš več kaj pokazati, nastavijo drugega. To so mi tudi jasno povedali, poleg tega sem moral podpisati, da sodelujem samo z njimi in sem moral za vsako drugo delo prositi univerzo za dovoljenje.

**Torej ste kljub delu na univerzi dirigirali?** Dirigiral sem med drugim orkestrom osake filharmonije, filharmoniji v Kiotu in celo drugemu najbolj cenjenemu orkestru Nihon v Tokiu, medtem ko do prvega, tokijskega radijskega orkestra nisem prišel. Orkester Nihon je nekoč vodil Seiji Ozawa, a se je z njim skregal in je moral oditi. Ko se zdaj

**S**lovenski dirigent in pianist Milivoj Šurbek se je pred nekaj meseci vrnil z Japonske, kjer je deloval več kot šest let. Zdaj je stalni dirigent Godbe slovenske policije, pred kratkim pa smo ga lahko videli v veliki dvorani Cankarjevega doma za dirigentskim pultom orkestra ljubljanske Opere, ko je vodil baletno predstavo Giselle.

**Za temi skopimi podatki se skriva ogromno vtisov in izkušenj, o katerih se je vredno pogovarjati in jih zapisati.**

**Že prve besede o Japonski so me rahlo osupnile:**

Na Japonskem mora pevec, ki želi nastopiti v predstavi, položiti kar lepo vsoto denarja, da ga spustijo na oder. Dajo pa mu večje število vstopnic in če jih zna dobro prodati, lahko s tem krepko zasluži. Na ta način mora pokazati, ali je "zvezda" ali ne...

**Ali to pomeni, da nimajo stalnih ansamblov?**

Korpusov, ki bi jih podpirala država, nimajo, pač pa imajo veliko privatnih združenj, opernih in baletnih, in to dobrih. Minister za kulturo pravi, da Japonska nima dovolj denarja, da bi si lahko privoščila lastno državno opero. Pri nas se borimo, da bi imeli dve, pa nas je le dva milijona, Japoncev pa je stopetindvajset milijonov in nimajo niti ene, kar je žalostno.

**Je to torej popolnoma odprto tržišče kulturnih dobrin?**

Tako nekako. Če si tujec, je zelo pomembno, odkod si. Izredno cenijo Nemce in, predvsem v umetnosti, Italijane. Če si blizu Italiji ali celo Italijan, si že spoštovan. Seveda pa morajo imeti občutek, da si tudi v Evropi cenjen, kar lahko dokažeš predvsem z uspehi na kakšnih večjih mednarodnih tekmovanjih. Na Japonskem mi je ugled dvignilo predvsem dejstvo, da sem leta 1964 dobil nagrado na istem dirigentskem tekmovanju kot Seiji Ozawa, namreč v Besanconu v Franciji. To je eno najnatančnejših tekmovanj, kjer mladega dirigenta preskusijo z vseh strani.

**Orkester je poseben instrument, pravzaprav se ga učiš "igrati" predvsem teoretično, kar naenkrat pa naj bi ga obvladal...**

No, sam sem vedno menil, da je dirigiranje privilegij. Glasbenik, ki mu zaupamo dirigiranje, mora biti osebnost, mora se muzikalno izkazati, nas prepričati, da z njim najhitreje pridemo na skupni imenovalc. Zato mislim, da nekdo, ki se ni na kakšnem instrumentu izkazal že med dvanajstim in sedemnajstim letom, v dobi, ko si najbolj odprt za razvijanje sposobnosti in brušenje muzikalnosti, ne more biti posebej dober dirigent. Povedati pa moram, da je bil praktični študij v času mojega šolanja na ljubljanski Akademiji dobro organiziran. Naš profesor, dr. Švara ni dirigiral nobenega koncerta akademijskega orkestra, vse smo vodili študenti, tako da smo si lahko pridobili precej izkušenj...

**Rada bi zvedela še kaj o Japonski. Kako se pride tja?**

vrača na Japonsko, temu orkestru noče dirigirati.

**V katerem mestu ste živeli?**

Deloval sem v glavnem v Osaki. Ta univerza ima veliko oddelkov. Zelo zanimiv je tamkajšnji odnos med asistenti, docenti, profesorji in študenti. Pri nas je sproščen, nekako prijateljski, tam pa izredno natančen in hierarhičen. V začetku sem od študentov pričakoval kakšno reakcijo. Želel sem na primer preveriti, če znajo neko snov iz harmonije. Ko sem jih to vprašal, so me samo debelo gledali. Lotil sem se razlage in za njo porabil deset minut. Nato sem pred tablo poklical enega od študentov in ugotovil, da harmonijo obvlada, kot le kaj. Se pravi, da sem zapravil deset minut! A to z njihove strani ni bila zafrkancija. Japonci menijo, da profesor najbolje ve, kaj je treba in sami ne smejo reči, da nekaj znajo. Vzgojeni so v skromnosti, ki jo ponazarja že ritual s čajem. Če imaš sploh to srečo, da te Japonci povabijo na dom, kajti težko se jim je približati, ti ponudijo čaj. Takrat moraš vedeti, komu se zanj zahvaliti, kolikokrat smeš srkniti, kako skodelico obračati. Čaj, ki je v bistvu le voda in neka rastlina v njej, simbolizira tvojo skromnost in hvaležnost do vsega, kar ti je dano. V prvem stiku z Japonci se ti sicer zdi, da so odprti, saj ti k vsemu pritrjujejo in ti dajo občutek, da si še in še dober, v resnici pa natančno vedo, kam sodiš...

**Kakšna pa je potem publika?**

Človek bi pričakoval, da je zapeta, a ni tako. Če je koncert zelo resne narave, je v prvi polovici neodzivna, tako da izvajalca že začenja skrbeti. V drugi polovici pa pokažejo pravo lice. Japonci poznajo divje aplavze, skandiranje. Pri italijanski operi pa kar pretiravajo, vpijejo bravo tudi takrat, ko to ni prav nič potrebno ali utemeljeno. A to izvajalcev ne moti.

**Gotovo ste se ukvarjali tudi z vokalom, dirigirali v kakšni operi, saj vas, kolikor vem, to posebej navdušuje.**

Sem. Res je, da me je vokal od nekdaj privlačil. Moja mati je pela in oče je igral različne instrumente. Oba sta bila frizerja, a mati je veliko nastopala v takratnih operetah v Mariboru in okolici in teater mi je ostal blizu in me stalno zasleduje. Celotno na univerzi v Osaki sem s študenti pripravil nekaj predstav. Pa tudi tu, v godbi policije se tej vrstici ne odpovedujem. Lani smo pripravili balet na temo Cesarjeva nova oblačila in z njim nastopili v več slovenskih krajih. V Ljubljani seveda še ne, ker se je tu težje dogovoriti za termine in dvorane. Moram pa povedati, da sem naročil originalno slovensko opero za pihalni orkester in to pri mojstru Bojanu Adamiču. S tem želi naša godba prispevati k praznovanju skladateljve osemdesetletnice, obenem pa obogatiti slovensko operno ustvarjalnost, namenjeno predvsem mladini. Libreto bo namreč na podlagi Golieve pravljice oblikoval Jože Humer.

Velika prireditev, ki jo je v clevelandski Areni pod nazivom Moondog's Coronation Ball (Ples ob kronanju volkodlaka) organiziral vedno popularnejši D.J. na lokalni radijski postaji WJW Alan Freed, je bila na hitro odpovedana, saj se je pred vrati arene, ki sprejme okoli 10.000 obiskovalcev, zbralo okoli 25.000 ljudi, zvečine obarvane polti, ki so se vsi trudili na silo prebiti vanjo. Spričo zaščite imovine in ljudi je mestna policijska uprava na mestu samem izdala prepoved koncerta. Na Moondog's Coronation Ball bi morali nastopiti mnogi vidni predstavniki rasne glasbe.

(Cleveland Press, marec 1952)



# Hej, Chuck, poslušaj!

## Rock'n'roll

Rock'n'roll je eden najpogosteje uporabljanih izrazov v popularni glasbi od konca štiridesetih let naprej. Med tistimi, ki redno mahajo z njim, vlada kaos pomenov. Za prenekaterega razsvetljenega potrošnika glasbene zabave je rock'n'roll glasba, ki naj bi jo v petdesetih letih spravili na svetlo belopolti zvezdniki Bill Haley, Elvis Presley, Jerry Lee Lewis in takoj za njimi zgodnji Beatli, mednje pa sta skoraj po naključju zašla tudi črnca Chuck Berry ter Little Richard. Rock'n'roll naj bi bil glasba dolgih avtomobilov, hamburgerjev in neskončnih poletnih zabav mlade belske mladine iz filmov Ameriški grafiti ter Cmera. S takim pojmovanjem se duhovito poigra Spielberg v svojem prvem filmu iz serije Nazaj v prihodnost. Glavni junak filma odigra na odru pred publiko iz petdesetih let svojo, hardrockovsko verzijo Berryjeve Johnny B. Goode. Njegovo preigravanje lahko – po telefonu – poslušam sam veliki Chuck.

"Hey Chuck, listen to this!" Krog je s tem sklenjen.

Za številne zagrete rockerje je rock'n'roll nesmrten. "Rock'n'roll ne bo nikoli umrl!" izjavijo v skladbi Built For Speed Motorhead. Začel naj bi se s Haleyem, Berryjem ter Presleyem, katerih trud naj bi povzročila inflacija najstniških pop glasbenikov, nato preskočil v Veliko Britanijo med The Rolling Stones ter njihove sovrstnike, končno pa naj bi se v njegovo visoko kategorijo uvrstili vsi tisti, ki podobno kot Chuck Berry ter zgodnji Stonesi razglašajo najstniško drugačnost, uporništvu, estetiko bega na cesto, povezanost mednožja in temena" (najbolj priljubljena opredelitev enega mojih stanovskih kolegov) ter kulturo drog. Zanimivo je, da tudi v njihovem tisočletnem carstvu rockanja in rollanja skoraj ni prostora za črnske in ženske izvajalce. Njegov klasični vitez je bel moški s kitaro v roki, ki zaradi Nje ustvarja svoje zvoke. Dokaj podobno si izraz rock'n'roll prisvajajo tudi ljubitelji težkega metala, pri čemer je zanje pravi rock'n'roll le hard & heavy godba s svojimi koreninami, ki se tesno stikajo s tistimi, ki jih na oltar postavljajo "nesmrtni".

## Race Music in bela publika

Zato pa se izraz rock'n'roll le izjemoma povezuje z odmevnimi imeni črnske scene iz prve polovice petdesetih let, recimo z The Chords, The Moonglows, Joejem Turnerjem, Fatsom Dominom ter The Harptones. Črnci naj ne bi imeli dovolj hrbtenice, da bi bili lahko pravi rockerji. A prav večina prej omenjenih je tvorila jedro prve koncertne Rock'n'roll Party, ki jo je v Clevelandu avgusta 1953 postavil na noge D.J. Alan Freed in s katero je že vnaprej razprodal tamkajšnje Arena z zavidljivimi desetstisoč sedeži. Vstopnice je pokupila rasno mešana publika. Zdravi konservativni ameriški mediji so mešanje mlade bele in črnske publike na koncertnih rock'n'roll zabavah sprejeli z grozo. Mnogim dolgo ni bilo jasno, kako je lahko prišlo do tako uspešnega prodora džungelske, nemoralne glasbe med belsko mladino. Zanj so dolžili celo komuniste. A vendar ni bil ta nič posebno novega. Črnska popularna glasba ter odmevi nanjo so že od rojstva gramofona naprej vlekli za sabo tudi belo poslušalstvo, pa naj gre za preboj blues pevke Bessie Smith v dvajsetih letih, newyorške harlemske jazz scene v tridesetih letih, ali za norišnico okoli Louisa Jordana sredi štiridesetih let. Dolga leta so ji najbolj goreče sledili mladi belci, ki so se zbirali v krogih po ameriških collegeih. Ameriški sociolog David Riesman je leta 1950 opozoril na navzven zaprte kroge specializirane belske publike, ki zavračajo najpopularnejšo glasbo in se obračajo k nekomercialni, alternativni glasbi, v prvi vrsti glasbi črnske sredine, pri čemer postavljajo zelo ostre kriterije za zvoke, ki naj bi jim bili všeč (tako naj bi bila zasedba, kjer enakovredno improvizira več glasbenikov, boljša od zasedbe zvezdnika improvizatorja in njegove spremljevalne skupine), poleg tega pa poudarjajo, da je prava glasba le glasba, namenjena intenzivnemu poslušanju. Ta manjšinska publika se ves čas označuje za radikalno in je precej bolj naklonjena glasbi, ki prinaša tak ali drugačen družbeni komentar. Seveda pa omenjeni krogi zaradi svoje zaprtosti navzven nikdar niso imeli pomembnega tržnega potenciala. Na popularnoglasbeni trg so vplivali le posredno, kot oblikovalec mnenja koncentričnih krogov mladih okoli sebe.

Z ekonomskim vzponom ZDA po drugi svetovni vojni si je znatno opomogel tudi lep del črnskega prebivalstva, predvsem tisti, ki je živel v mestih. Omenjene publike seveda niso zanimale takratne belske pop zvezde (ki so si najpogosteje izborile prostor pod soncem ob podpori kapitala špagetnih restavracij ali celo mafije: Frank Sinatra, Perry Como, Vic Damone, Al Martino, Tony Martino, The Ames Brothers, ...), ampak si je zgradila lasten popularnoglasbeni trg s specializiranimi neodvisnimi založbami: Specialty, Alladin, King, Peacock, Chess, Atlantic (pogosto prežeta zanimivost: praviloma so jih osnovali beli armenski ali židovski podjetniki!). Marsikje je rhythm & blues ali rasna glasba (race music), njena popularna glasba, prodrla tudi na radijske valove, v posebnih črnskih oddajah ali celo prek lastnih lokalnih postaj. Za njeno širjenje pa je bil najbolj zaslužen džuboks, ki ga je moral imeti vsak še tako zakoten ameriški lokal. Poleg tega je imela ta godba že od srede druge svetovne vojne naprej tudi svojega supermana, ki je dajal samozavest mlajšim glasbenikom. To je bil že prej omenjeni Louis Jordan, ki mu je uspelo prodati več milijonov plošč in se prebiti tudi na belsko tržišče.

Trg rasne glasbe je lansiral cel kup herojev. Leta 1948 so bili to predstavniki zabavljakega jump bluesa Amos Milburn (s skladbico Chicken Shack Boogie) ter vokalni skupini The Ravens (Write Me a Letter) ter The Orioles (It's Too Soon to Know). Leta 1949 John Lee Hooker (Boogie Children), poznejša kraljica bluesa in soula Dinah Washington (Baby Get Lost) ter neworleanški Professor Longhair (Mardi Gras in New Orleans). Leta 1950 pianista in pevec Ivory Joe Hunter (I Almost Lost My Mind) ter Fats

Domino (The Fat Man), ki sta odmevala celo med širšo belo publiko. Leta 1951 vokalna skupina The Clovers (Don't you Know I Love you) ter bluesmana Sonny Boy Williamson (Eyesight to The Blind) in B.B. King (s Three O'Clock Bluesom).

V začetku petdesetih let se je začel krog mlade bele publike, ki je padala na ostre zvoke črnskih saksofonov ter na čudne vokalne izbruhe obarvanih pevskih skupin ali pevcev, naglo širiti. Družbeno manjvredna, džungelska rasna godba je postajala eno temeljnih sredstev za izpostavljanje lastne identitete mladostniške generacije petdesetih let. Nobenega dvoma ni, da je njeno oblikovanje (podobno kot oblikovanje črnske rasne rhythm & blues scene) posledica naglega dviga življenjskega standarda v ZDA in tudi v zahodni Evropi po drugi svetovni vojni, med njo pa so močno odmevali alternativni krogi "jeznih/izgubljenih" generacij, ki so obrnili hrbet osnovnim mitom družbenega sistema, najprej mitom zdrave ameriške družine in uspešnega poslovnega, nato pa ob vedno bolj grozečem nuklearnem spopadu in z začetkom korejske vojne še mitu velikega borca za domovino, hrabrega Amerikanca. Razumljivo je, da so širši mladostniški krogi "zboleli" za alternativnostjo v manj ideološko osmišljeni obliki. Razumeli so se predvsem kot nova rasa, ki doživlja svet drugače od odraslih, v prvi vrsti skozi porabo prostega časa, skozi svoje načine zabave.

Na iskanje lastne identitete adolescentov in na njihove konflikte s svetom starejših se je zelo hitro odzvala filmska industrija, s filmoma Divjak (1954) ter Upornik brez razloga (1955). Marlon Brando ter James Dean sta bila lika, s katerima so se lahko brez težav poistovetili novi najstniki, pa naj je šlo za njun način oblačenja, govorjenja, gibanja ali mimike. Mejnik v zgodovini rocka-



Klasični džuboks



nja in rollanja pa pomeni premiera filma o neprilagodljivih, nasilnih najstnikih Džungla v razredu poleti 1955, v špici katerega se je pojavila Haleyeva skladba Rock Around The Clock. Ta je ravno z njim postala "Marseljeza najstniške generacije petdesetih let".

Industrija glasbene zabave se na potrebe nove generacije sprva ni znala odzvati. Tako je ta še toliko hitreje posegla po glasbi, ki je bila v njeni sredini ideološko oporečna, h glasbi, ki so jo v svetu velikih glasbenih poslov izdajale polanonimne založbe. Dejavnikov, ob posredovanju katerih je rasna glasba okužila bele najstnike, je bilo več. **Najbolj pomembni so bili trije:**



James Dean

## a) Radijski D.J.

Radijski D.J. Oče rock'n'rolla Alan Freed je bil voditelj večernega programa, ki se je ukvarjal z jazzom, bluesom in resno glasbo na clevelandski radijski postaji WJW. Freeda je že od mladih let vlekla popularna glasba. Na visoki šoli je celo osnoval svojo skupino (Sultans Of Swing). Leta 1951, ko se je pospešeno približeval tridesetemu letu starosti, je doživel oster potres. V svojo trgovino s ploščami, ki jo je imel v središču Clevelanda, ga je povabil Leo Mintz (ponovno armenski ali židovski priimek?), ki ga je vedno bolj dražil okus nekaterih mladih belih strank. Freed se je na povabilo odzval ter ostrmel nad prizori v njej. Mladi belci so si z velikim navdušenjem (nekateri so celo živahno plesali) navijali glasbo, ki jo je imel Freed za tujo njihovi kulturi – na rhythm & blues. Po prvem šoku se je Freed odzval kot odprt in izkušen radijski voditelj. Prepričal je šefa svoje radijske postaje, da v nočnih urah odpre prostor tudi črnski pop godbi. Po posvetovanju z Mintzem je za plašč, s katerim je ogrnil svojo novo oddajo in nje-

no "tabu" glasbo, izbral izraz "rock'n'roll". Ta je bil v črnski glasbi dolga leta šifra za spolnost, v beli popularni glasbi pa so ga prvič uporabile sestre Boswell (iz (razumljivo!) New Orleansa, središča dixielanda) v filmu Transatlantic Merry-go-round leta 1934. Freedova oddaja The Moondog's Rock'n'roll Party je šla prvič v eter junija 1951. Program ni odmeval samo zaradi čudne glasbe, temveč tudi zaradi skrajno nenavadnega načina vodenja. Freed je (najverjetneje prvič v zgodovini belskih radijskih programov), izdatno podprt s scotchom, tulil v mikrofona, pel skupaj s ploščami in tolkel po telefonskem imeniku pred sabo.

Alan Freed nikakor ni bil edini D.J., ki je vrtil rhythm & blues na radijskih valovih. Nič kaj drugačni niso bili Danny "Cat Man" Stiles na WNJR v Newarku, George "Hound Dog" Lorenz na

D.J. Alan Freed



WKBW v Buffalu, "Symphony Sid" na WBMS v Bostonu, Tommy "Dr. Jive" Smalls v New Yorku, Ken "Jack The Cat" Elliot ter Clarence "Poppa Stoppa" v New Orleansu. Daleč najbolj je zvoke črnske popularne glasbe širila nashvillska WLAC, ki je podnevi predvajala country glasbo, ponoči pa so njenih 50.000 vatov, ki se jih je slišalo vse od Mehškega zaliva ter Jamajke do Skalnega gorovja na ameriškem zahodu ter Buffala na Vzhodu, prevzeli trije D.J.-ji, Gene Nobles, Hoss Allen ter John'R'Richbourg. Ti so sprva svoje oddaje naravnali samo proti črnski ciljni publikli (te) so bile namenjene tudi reklame v njih), po pravi poplavi pisem navdušenih belih poslušalcev, ki so enako vroče spremljali najnovejše uspešnice "rasnih" založb in jih nato tudi naročali po pošti, pa so svojo programsko usmeritev prilagodili tudi novemu trgu. Prav Freed in njegova družba so seveda zaslužni za zlate dni rock'n'roll radia iz Lou Reedove skladbe Rock'n'roll ter Rock'n'roll Radia Ramonesov.

## b) Debelušni el padre rock'n'rolla

Beli izvajalec s posluhom za želje nove publike. Debelušni el padre rock'n'rolla Bill Haley se je rodil v predmestju Detroita, enega od treh severnoameriških središč rasne glasbe. Njegova družina je vneto gojila (in celo izvajala) country & western in tudi Haley se je kakih deset let potikal po ZDA z različnimi country & western skupinami. Ko je opazil, da plesalci pod odrom vedno pogosteje zahtevajo tudi uspešnice z rasnih lestvic ter da najbolj znorijo prav na skladbe s črnski ritmi, ni odlašal. Že v začetku petdesetih let je s svojimi Saddlemen hitno izvajal in nato tudi izdal na ploščah dva rhythm & blues hita, Rock The Joint Jimmyja Prestona ter Rocket 88 Jackieja Brenstona (skupine Ikea Turnerja). Leta 1952 je postal še pogumnejši. Odločil se je, da ima prav plesna glasba, ki se naslanja na rhythm & blues, največjo

perspektivo. Zasedbo je preimenoval v Bill Haley And His Comets, v skladu s svojo novo usmeritvijo pa je za lokalno neodvisno založbo leta 1953 posnel skladbo Crazy Man Crazy. Ta je prišla med prvih petnajst ameriške Top lestvice, ravno tako pa je odmevala v izvedbi pop big band trobentača Rapha Marteria. Medtem so se odgovorni pri velikih založbah počasi začeli zavedati, da se bodo morali poskusiti tudi z izdajami za nastajajočo mlado publiko. Pri diskografski hiši Decca se jim je zdel za tak eksperiment Bill Haley najbolj primeren. Delo z njim so poverili Miltu Gablerju, ki je zaslovel kot producent črnškega zvezdnika Louisa Jordana. Haley je na prvem snemanju posnel dve skladbi, Shake Rattle & Roll rhythm & blues zvezdnika Joeja Turnerja ter Rock Around the Clock. Haleyeve plošče niso bile kopije rasne godbe. Njegov glas je bil razločno bel, pa tudi udarni zborovski refreni, ki so igrali na karte ponavljanja ene vrstice, so bili v modi že v zlatih letih swinga. Novi so bili le ritmi, ki jih je Haley pobral iz rasne godbe, pri čemer so bili v njegovih skladbah precej trši in bolj izpostavljeni kot pri črnških izvajalcih. Rezultat: mala plošča Shake Rattle & Roll Billa Haleya & The Comets je bila veliki hit ameriške jeseni 1954, nekajkrat tržno uspešnejši od Turnerjevega originala.

Razumljivo je, da so se na uspeh Shake Rattle & Roll odzvali tudi mnogi drugi glasbeni poslovneži. Tako so se že nekaj tednov za Haleym podobno uspešno odrezali Crew Cuts s svojo verzijo Sh-Boom črnške vokalne skupine Chords, spomladi 1955 McGuire Sisters s skladbo The Moonglows Sincerely, njim pa so poleti sledili uglajeni beli mladenič Pat Boone z Ain't That a Shame

Iz filma Rock Around The Clock

WE'RE GONNA  
**ROCK AROUND THE CLOCK**  
Words & Music by MAX C FREEDMAN & JIMMY DE KNIGHT

COLUMBIA PICTURES  
presents  
**BILL HALEY**  
AND HIS COMETS

**ROCK AROUND THE CLOCK**

with  
**THE PLATTERS**  
(ERNIE FREEMAN COMBO)  
**TONY MARTINEZ**  
AND HIS BAND  
**FREDDIE BELL**  
AND HIS BELBOYS  
**ALAN FREED**  
**JOHNNY JOHNSTON**  
**ALIX TALTON**  
LISA GAYE - EARL BARTON  
HENRY SLATE - JOHN ARCHER

© Screen Play by ROBERT E. KENT and JAMES R. GORDON  
Produced by SAM KATZMAN - Directed by ERED F. SEARS  
A CLOVER PRODUCTION

Meers Music Inc.  
**EDWARD KASSNER MUSIC CO. LTD.**

Fatsa Domina ter Tutti Frutti Little Richarda in izkušena popevkarja Perry Como z rhythm & blues klasiko Ko Ko Mo ter Georgia Gibbs z Dance with Me Henry (v originalu Work with Me Henry) Hanka Ballarda & The Midnighters.

Verzije rhythm & blues uspešnic, ki so jih izvajali beli izvajalci, se od črnških originalov niso razlikovale samo po omehčani glasbeni plati. Najpogosteje je stroj za beljenje perila čakal tudi črnška besedila, predvsem tista, ki so bila nabita z erotiko (ki je v tej glasbi seveda ni manjkalo). Ameriškim glasbenim poslovnežem je kot mračna sekira nad glavo visel primer "jokavca" (croonerja) Johnnieja Raya, katerega verzija skladbe Such a Night Clydea McPhatterja and The Drifters je bila zaradi "škodljivosti dobremu okusu" aprila 1954 prepovedana na ameriških radijskih postajah (obenem pa postala skladba poletja v Veliki Britaniji in zahodni Evropi). Največ zaslug za to in še mnoge druge prepovedi predvajanja je imelo vplivno konservativno ameriško združenje skladateljev ASCAP, ki se je trudilo "rasno" glasbo zriniti z ameriških glasbenih postaj. Tako se je v pralnem stroju znašel že Bill Haley s Shake Rattle & Roll. Ogled njegovega pranja (zaradi sočnosti puščam besedilo v originalu): Turnerjev original: "Get out of that bed/ And wash your hands (dvakrat) / Get into the kitchen/ Make some noise with the pots and pans/ Well you wear low dresses/ The sun comes shinin' through (dvakrat) / I can't believe my eyes/ That all this belongs to you/ I said over the hill/ And way down underneath (dvakrat) / you make me roll my eyes/ And than you make me grit my teeth."

Haleyeva verzija: "Get out in that kitchen/ And rattle those pots and pans (dvakrat) / Roll My Breakfast/ "Cause I'm a hungry man/ you wear those dresses/ your hair done up so nice (dvakrat) / You look so warm/ But your heart is cold as ice/ XXXX/ XXXX." Zadnje štiri Turnerjeve vrstice so popolnoma izpuščene. (Progressive Music - 1954)

Podobno se je godilo tudi z Work with Me Annie Hanka Ballarda v izvedbi Georgie Gibbs, ki je zdaj postala kar Dance with Me Annie. ASCAP - u je vse do srede leta 1955 uspevalo prepričevati radijske postaje, da so očiščene skladbe velikih diskografskih hiš primernejše za belo publiko od džungelskih prvotnih verzij. Ko pa se je na odmevno newyorško radijsko postajo WINS preselel Alan Freed, ki je vrtil pretežno le rasno godbo in je ves čas trmasto rinil skozi belo - črni zid, se je njihov odpor postopoma zlomil. Zveza je Freedu že čez nekaj let vrnila milo za drago in mu naprtila afero s payolo. Tako se je tudi on znašel pred sodiščem zaradi domnevnega prejemanja podkupnin, ki naj bi jih posamezne diskografske hiše plačevale za okrepljeno predvajanje svojih izvajalcev.

## c) Sun Records

Studio. Sun Records. Leta 1950 si je bivši D.J. Sam Phillips v Memphisu kupil studio. Phillips je bil pripadnik iste generacije kot Freed (starostno sta bila celo en sam mesec narazen). Kmalu je opazil, da ima v Memphisu edino on studio, odprt tudi lokalnim črnskim izvajalcem, in se je začel bolj ali manj ukvarjati le z njimi. Za severnoameriške blues ter rhythm & blues založbe je

Elvis in Jerry Leiber



snemal ter produciral izvajalce B.B. Kinga, Howlin' Wolfa, Bobbyja "Blue" Banda, pri njem pa je začel svojo kariero tudi Ike Turner. Uspeh B. B. Kinga ter Howlin' Wolfa je opogumil Phillipa, da je osnoval lastno založbo. Prvo veliko številko ena na rhythm & blues lestvicah si je odrezal s poznejšim soul odtrgan-  
cem Rufusom Thomasom leta 1953 ( mala plošča Bear Cat). Za vse memphiške izvajalce bluesa iz studia Sun je bila značilna majhna zasedba klavirja, kitare ter saksofona, poseben ton pa jim je dal "odmev" (s pomočjo traku), s katerim se je pri snemanju redno igrakal Phillips. Junija 1954 je v njegovih studijih svojo prvo ploščo posnel lokalni mulec s črnim glasom Elvis Presley, ki je pred tem dolge mesece na snemanjih neuspešno iskal svoj glasbeni obraz. Presley je bil kot mnogi tamkajšnji beli fantje po eni strani ljubitelj Deana Martina, po drugi (ki pa jo je najpogosteje skrival v javnosti, saj je bila "grešna") pa je z vsem navdušenjem poslušal lokalne blues glasbenike Big Billa Broonzyja ter Arthurja Big Boya Crodupa. Godba, ki jo je "iznašel" Presley, je bila za njegovo sredino nekaj najbolj umazanega, kar se je lahko spomnil, saj je v homogeno celoto spojila beli country in črnski blues ter rhythm & blues, ki so bili kot izrazi nižjih socialnih slojev na ameriškem Jugu še nekajkrat ostreje ločeni kot v severnoameriških mestih. Tako je imel Phillips težave z radijsko predstavitvijo prve Elvisove male plošče, na kateri sta bili blues skladba That's All Right (Mama) (Big Boy Crodupa) ter country & western komad Blue Moon of Kentucky. In to prav z zanj sprejemljivejšim Blue Moon of Kentucky, saj so jo uredniki zavračali kor country skladbo, s katero se trudi črnski izvajalec. Plošča se je nato vseeno prebila na radijske valove, Elvis pa si je začel kot "The Hillbilly Cat" s svojim nenavadnim petjem, a tudi s provokativnim zviranjem na odru širiti publiko. Ko je Presleyu uspel veliki preboj, ga je Phillips brez posebnega obotavljanja prodal založbi RCA, dobljeni kapital pa investiral v nova mlada lokalna imena in med ostalimi odkril tudi Carla Perkinsa, Jonnyja Casha, Roya Orbisona ter Jerryja Leeja Lewisa.

## Pet stilov rock'n'rolla

Izvrstni analitik popularne glasbe v petdesetih in šestdesetih letih Charles Gillet razlikuje v svoji knjigi Sound of The City pet stilov rock'n'rolla:

a) **Severnjaški rock'n'roll**. Najbolj znan predstavnik te podzvrsti so bili Bill Haley & The Comets. Njene osnovne poteze smo pregledali že med svojim prvim srečanjem s Halejem. K prej zapisanemu je treba dodati še značilna besedila, ki so odražala predvsem veseljaške občutke druženja ter plesa. Ostali njeni predstavniki: precej manj uspešni Freddie Bell and the Bellboys ter The Jodimers (Haleyevi Comets samostojno). Gillet opozarja, da stil s svojo glasbeno enostavnostjo in trivialnostjo besedil ni mogel zdržati konkurence ostalih podzvrsti.

b) **Neworleanški plesni blues** – so izvajali izključno črnici, v prvi vrsti črnski pianisti ter pevci. Ta podzvrst je imela precej bolj sproščeno ritem sekcijo od zgornje, hkrati pa je pevcu bolj postavila v ospredje. Najvidnejši predstavnik starejše neworleanške generacije je bil Fats Domino s sproščnim, umirjenim in duhovitim klavirskim boogie-woogiejem, ki se mu je v drugi tretjini skladbe z obveznim solom priključil še saksofonist (primeri: uspešnice Blueberry Hill, Ain't That a Shame ter I'm Walkin'). Njegov najbolj znani sopotnik je bil zafrkantki Professor Longhair, v njuni šoli pa je zrasel tudi Huey Piano Smith. Drugi najvidnejši predstavnik neworleanške šole je bil Little Richard. Kljub temu, da je ta najpogosteje nastopal z istimi glasbeniki kot Fats Domino, je bil njegov način igranja in nastopanja skoraj komplementaren Dominovemu – nasilen, rockerski, črnsko pridigarsko ponorel in celo histeričen. Ob brezpomenskih besedilih

(Tutti Frutti, Long Tall Sally, Lawday Miss Clawdy, Rip It Up, Lucille) je Little Richard igral predvsem na protislovne karte odrskih macho izpadov in skrajno izzivalnega oblačenja, s katerim je namigoval na svojo homo(bi?)seksualnost.

c) **Country rock ali rockabilly** se je razvil predvsem okoli memphiške Phillipsove založbe Sun. To je bil južnjaški beli odmev na okoliški dvanajsttakti boogie blues. Njegovi predstavniki so izšli iz countryja, pri čemer so začeli drug za drugim uporabljati takrat v tej glasbi "prepovedane" bobne ter električne kitare. Najpomembnejši predstavnik rockabillyja je seveda Elvis Presley, ob njem pa velja omeniti še Carla Perkinsa (Blue Suede Shoes) ter Johnnyja Casha (I Walk The Line, Folsom Prison Blues), ki ju je precej bolj vleklo v country & western glasbo, ter norega agresivnega boogie pianista in pevcu Jerryja Leeja Lewisa (Great Balls of Fire, Whole Lotta Shakin' Goin' On).

d) **Chicaški rhythm & blues** – so razvili črnski glasbeniki, ki so sodelovali z znanima bluesmanoma Muddyjem Watersom ter Howlin' Wolfom ter snemali za tamkajšnjo založbo Chess. Leta 1953 je Chess s svojo podružnico Checker postala ena prvih rhythm & blues založb, ki so se prebile tudi na pop tržišče z izvajalcema, ki sta svoje uspešnice posnela skupaj s črnskimi blues glasbeniki. To sta bila Bo Diddley ter Chuck Berry. Bo Diddley je odmeval predvsem s svojimi udarnimi nastopi ter je zanimiv predvsem zaradi svojih značilno sinkopiranih afriških (?!) ritmov. Še pomembnejši je bil Chuck Berry, s svojo glasbo ter besedili velja ob Presleyu za najvplivnejšega rock'n'roll glasbenika. Nanj so se sklicevali Beatli, Stonesi ter celo Bob Dylan. Njegova prva uspešna skladba Maybellene (1955) je bila narejena po zgledu memphiške rockabilly šole okoli založbe Sun. V



Bill Haley & The Comets



Chuck Berry



The Platters



Buddy Holly



Antoinette Domino - Fat Man

Frankie Lymon & The Teenagers



Jerry Lee Lewis

The Coasters



Big Mama

poznejših ploščah se je Berry vrnil k trdemu chicaškemu bluesu (Thirty Days, Roll Over Beethoven, School Day /1956-57), ki ga je konec petdesetih let začel z južnoameriški variacijami v ritmu (Rock And Roll Music, Sweet Little Sixteen, Johnny B. Goode /1957-59) ter boogiejem (Back in the U.S.A. /1959). Berry je bil skrajno odmeven tudi kot kitarist in je s svojo nenavadno menjavo akordov ter nasekanimi soli očaral marsikaterega belega mladostnika, ki se je poskušal s kitaro. Pomemben premik je naredil tudi v besedilih, saj jih je kot eden prvih "rockerjev" naslonil na ključne točke neodvisnosti mlade generacije, med drugimi tudi na njeno željo po lastni glasbeni identiteti (Rock'n'roll Music), po mobilnosti (Maybellene) ter na njen odpor do šole (School Day).

e) **Vokalni rock'n'roll – Doo wop** je bil najbolj ohlapna kategorija rock'n'rolla, vključeval pa je skupine z zelo različnim repertoarjem. Stil so razvile mlade newyorške črnske vokalne skupine, ki so najpogosteje vadile kar na uličnih vogalih in si zaradi pomanjkanja denarja niso mogle privoščiti vaj z instrumentalno spremljavo. Tako so morali pevci poskrbeti tudi za ritmično osnovo glavnemu glasju. Njegovo petje so podlagali s pevanjem brezpomenskih izrazov – doo wop, shang shang, da dap. V klasični doo-wop skupini je imel vodilno vlogo srednji tenor, spremljali pa so ga visoki tenor (ali celo falzeto), bas ter bariton, ki je spremljavo tudi držal skupaj. V zgodnjih petdesetih letih je nastala množica takih skupin, od katerih jih je večina izdala le po eno uspešnico. Te so se najpogosteje poimenovala po pticah (The Crows, Penguins, Ravens, Robins), avtomobilih (The Cadillacs, Lincolns, Coupe De Villes) ter po izrazih, vezanih na petje (The Chords, Vibraharp, Vibrations, Vocaleers, Vocaltones). Med najbolj odmevnimi in dolgotrajnimi so bili The Platters (Only you, The Great Pretender ter My Prayer), ki jim je kot prvi rasni zasedbi iz tega obdobja uspel preboj na sam vrh "normalne" ameriške pop lestvice, Chords (Sh-Boom), Crows (Gee), Frankie Lyman & The Teenagers (Why Do Fools Fall in Love) ter The Coasters (Searchin'/young Blood yakety yak, Charlie Brown, Poison Ivy), s katerimi si je utrl pot v anale popularne glasbe eden najplodnejših avtorskih ter producerskih parov iz petdesetih let, Jerry Lieber ter Mike Stoller. Prav omenjene skupine so izjemnega pomena za razvoj popularne glasbe v naslednjih letih.

Na koncu je treba omeniti izvajalca, ki ga Gillet ne more spraviti v nobeno omenjenih kategorij. To je Buddy Holly, ki je rock'n'roll približal najširšemu občinstvu, a to brez padanja v osladnost in cenenost. Holly se je navduševal nad velikanom countryja Hankom Williamsom, obenem pa ga je prevzel eden zgodnjih nastopov Elvisa Presleya. Tudi za njegov uspeh je bil v precejšnji meri odvisen mali, "neodvisni" studio, tokrat studio Normana Pettyja v New Mexicu. Holly in Petty sta skupaj razvila številne nove produkcijske postopke, med prvimi uspela posneti "rock'n'roll" bobne ter dosneti še en vokal, se igrala z zvokom kitare in posnela celo zvok trzalice, ko se ta drgne ob strune. Posebno poglavje je bil Hollyjev glas, ravno prav naiven, otožen in nabit s podpomni. Če k vsemu temu dodamo še s črnskimi ritmi obse- denega bobnarja, ki je kar izstreljeval nenavadne domislice, potem nas ne sme čuditi, da so Hollyjeve skladbe zvenele tako sveže drugačno in da to zanje velja tudi danes. Zanimivo je bilo tudi to, da se je Holly svoji publiki predstavil v dveh vlogah, kot član skupine The Crickets, ki je izvajala ostre mladostniške skladbe (That'll Be The Day, Oh Boy), ter kot Buddy Holly z nežnimi in melanholičnimi skladbicami (Peggy Sue, Heartbeat). Izdelki obeh različnih polov Buddyja Hollyja so celo izhajali pri različnih založbah. Nekaj očitnih ljubiteljev Hollyjeve godbe: The Everly Brothers, John Lennon ter Paul McCartney, The Beach Boys, zgodnji The Who, ... Sicer pa ga kot veliko ime svojih mladih let omenja skoraj vsaka pop zvezda šestdesetih let.

## Kratki stik

Zaključno sekundarno sredstvo posredovanja rock'n'rolla (predvsem v Evropo) je bil film. Filmska industrija se ni ustavila pri Džungli v razredu, temveč je takoj po velikem skoku Billa Haleya z njim ter še z nekaterimi ključnimi osebnostmi tistega časa (The Platters, Freddie Bell & The Bellboys ter D.J. Alan Freed) leta 1956 posnela film Rock Around The Clock, ki je izjemno hitro polnil blagajne kino dvoran. Njegova vsebina je bila vzorec 80% poznejših tovrstnih izdelkov, vključevala pa je spor med generacijami okoli nove popularnoglasbene mode, ki razkolje srečno ameriško družino, srečno in nesrečno ljubezen ter prihod rock'n'roll zvezde, ki s svojim poštenim nastopom pomiri sprte strani in ublaži srčne bolečine. Rock Around The Clock so že v nekaj mesecih sledili ekspresno posneti Don't Knock The Rock, Shake Rattle & Roll ter daleč najodmevnejši Love Me Tender z Elvisom Presleyem. Kronisti popularne glasbe postavljajo na prvo mesto med rock'n'roll filmi The Girl Can't Help It (z Little Richardom, Fatsom Dominom, The Platters, Eddiejem Cochranom, Genom Vincentom in seks bombo Jayne Mansfield), ki naj bi imel celo prav znosno in gledljivo zgodbo.

Ključni trenutek nastanka rock'n'rolla je v vzpostavitvi kratkega stika med ostro ločenima ameriško umazano rasno popularnoglasbeno prakso ter novo, mlado generacijo belcev, ki dobi z njo v roke izvrstno kontrakulturno zvočno orožje. Ta kratki stik povzroči začasno poenotenje popularnoglasbenega tržišča. Prireditve ter oddaje Alana Freeda in njemu sorodnih D.J.-jev in trgovine z rasnimi ploščami obiskuje mešana sovrstniška publika. Številne uspešnice z lestvic rasne glasbe se po nekaj tednih ali mesecih pojavijo tudi v zgornjem delu ameriške osrednje lestvice (Maybellene Chucka Berryja, Only You The Platters, Searchin' The Coasters,...) in lahko zavzamejo celo znaten del Topa 20. Črnska pop godba začne s svojimi drugačnimi in ostrimi glasbenimi kriteriji diktirati zahteve, ki se jim mora prilagoditi tudi eminentnejša industrija zabave. Kljub temu ostajajo ključni nosilci rock'n'rolla male neodvisne založbe, svojeglavi radijski D.J.-ji (rock'n'roll je poudarjeno glasba radia in džuboksov) ter neodvisni producenti in lastniki studijev.

"Zlata" leta rock'n'rolla trajajo toliko časa, dokler traja zgoraj omenjeni kratki belo-črni stik. Ko se kraki obeh polov znova razklenijo in si konservativne eminence v industriji zabave globoko oddahnejo, pride čas za novo subverzijo, nov kratki stik, tokrat na področju, na katerem se počutijo najbolj doma, na področju produkcije blagih pop zvokov.

### Peter Barbarič

(iz nastajajoče knjige o popularni glasbi, ki bo v jeseni izšla pri Znanstvenem in publicističnem središču)



Prizor iz filma The Girl Can't Help It



## INTERVJU s Chuckom Berryjem

Chuck Berry je leta 1972 posnel zelo uspešno skladbo "My Ding-a-Ling", ki je njegovo ime ponovno ponesla na vrhove lestvic. Z njim se je za časopis Rolling Stone pogovarjal Patrick William Salvo, ki takole obuja spomine: "Prvič sem se z Berryjem pogovarjal maja leta '72. Vse skupaj se je dogajalo pred in po koncertih, v garderobah, v kitajskih restavracijah in na zadnjem sedežu sposojenega Cadillaca. Pogovarjala sva se o bluesu, o drugih glasbenikih, ki so mu tako ali drugače stali na poti, in o neverjetnem uspehu, ki ga je dosegel Elvis Presley."

**Sodeč po tvojih pesmih bi rekel, da imaš rad avtomobile. Je "on the road" življenje vplivalo na tvojo glasbo?**

"Pri sedemnajstih sem začel s Fordom iz leta '33. Zanj sem plačal 34 dolarjev, kar je takrat pomenilo tri mesece trdega dela. Idejo za marsikatero pesem sem dobil za volanom. Šel sem v San Francisco, v New York, križaril sem od obale do obale. V Chicago sem šel trikrat. Med temi potepanji sem spoznal ogromno ljudi. Muddyja Watersa sem sicer poznal že prej, vendar sva se zblížala po enem izmed njegovih koncertov, ki ga je imel v chikaškem Palladiumu. Do njega sem se obnašal kot fan. Vneto sem sledil njegovemu koncertu, počakal na odmor in ponižno

stopil do njega. Možakar mi je dovolil igrati; bil je navdušen in kaj kmalu sem se znašel pred vrati Leonarda Chessa (lastnika založbe Chess, ki je imela velik vpliv na razvoj tovrstne glasbe, op. pr.). Le – ta mi je ponudil prvo pravo pogodbo, iz katere se je porodila moja prva mala plošča: "Maybellene."

**Ko si igral v klubu Cosmopolitan v St. Louisu, te je poslušal tudi Ike Turner!**

"V letih 1953-54 sva bila velika tekmeča. Tam sta bila še Albert King in Little Milton; ogromno velikih glasbenikov se je sprehajalo po ulicah. Ike je bil boljši od drugih. Odraščal je v Clarksdalu, Mississippi; ker je bil velik poznavalec glasbe (delal je kot D.J.), je imel že definiran stil. Tudi prepeval je drugače, kot to počne danes."

**Ali je med vsemi temi glasbeniki prišlo do sposojanja rifov in besedil?**

"Meni niso mogli ukrasti ničesar. Moj stil je Carl Hoagan, Charlie Christian, T-Bone Walker in hibrid raznih vplivov. Lahko priznam, da svojemu stilu igranja kitare ne pripisujem kakšne posebne vrednosti. Karkoli zaigram, se nanaša na Glenna Graya in Bennyja Goodmana. To je njuna glasba in kar si najbolj želim, zveni kot: Chop, Chop, Chop. Se spomniš Johna Lennona: "Vse, kar je Chonka, Chonka, Chonka, je Chuck Berry." Klavir sem začel igrati pri osmih letih. Kitara mi je prišla na misel nekje v srednji šoli. Če se ne motim, sem imel trinajst let."

**Kaj si misliš o "mačkih", kot sta bila Bill Haley in Gene Vincent. Si tudi z njima tekmoval?**

"Ne bi rekel! S Haleyem sva ogromno nastopala skupaj. Nekoč sva imela v petinštiridesetih dneh petinštirideset nastopov. Bill Halley je bil v istem feelingu, spomnim se ga iz šolskih dni. Igrala sva v šolskih bendih in imela pri tem kup problemov. Tako sem ponavadi nastopal kar sam kot "One Guitar Man Band", saj ostali iz benda takšne glasbe niso marali."

**Zdi se mi, da se zavedaš, da te lep del poslušalcev pozna le po tvojih skladbah, ki so jih igrali Stonesi in Beatli. Kar je še huje, polovica še ni slišala skladbe Chucka Berryja s kake od njegovih plošč?**

"Gotovo, na radiu slišijo moj komad in ga komentirajo: "Wow, nepridiprav je

okradel Rollinge." Tudi sam sem počel podobne stvari. Na koncertu sem igral komad Johnnyja Riversa in iz njega potegnili "Memphis" ali "Around And Around". Raje imam koncerte kot plošče. Res je, da plošče sliši mnogo več ljudi, saj ni mogoče, da bi vsi prišli na moj koncert. Glavni catch glasbenega biznisa je ura živega nastopa. Prizadevam si, da bi bil vsak koncert drugačen od prejšnjega. Bolj kot sam nastop me utrudijo postopanja po letalih in garderobah."

**V štiridesetih in zgodnjih petdesetih ste črni pevci prepevali v otožnem bluesy stilu. Si razmišljal o tem, da bi posnel album samih blues balad? Bral sem, da si hotel posneti blues ploščo pod drugim imenom.**

"Ne, če bi hotel, bi to že zdavnaj storil. Poglej, ko sem začel, sem prepeval vse živo – blues, jazz, ljubezenske balade. Še vedno rad zapojem kakšno nežno pesem, čeprav se zavedam, da nimam primerne glasbe. Če hočeš peti blues, moraš biti v pravem razpoloženju, moraš biti žalosten, tukaj ni blefiranja."

**Po skladbi Wee Wee Hours, ki je čisti blues, nisi nikoli več posnel česa podobnega. Ima pri tem tudi kakšne zasluge Leonard Chess?**

"Pozabil si na 'Have Mercy Judge' in 'It Hurts Me Too', tudi to sta tipična blues komada. Sicer pa imaš prav, skladbe, kot je 'Too Much Monkey Business', niso pravi bluesi, kljub posameznim frazom. Poglej, ko je Nat Cole posnel 'That Ain't Right', je njegov glas, kljub šolanosti, zvenel dokaj bluesy. Še več, poslušaj Franka Sinatro. V skladbi 'Only The Lonely' ima tudi on zabluzen vokal, čeprav v skladbi ni nič žalostnega."

**Kako gledaš na Elvisa Presleya? Sta bila sovražnika, ko sta se borila za primat v svetu rock'n'rolla?**

"Ko sem ga prvič slišal, se mi ni zdel nič boljši od Everly Brothers. To je neke vrste kaprica. Kasneje se mi tudi Beatli niso zdeli nič boljši. Rad imam tisto enkratno dvojno harmonijo bratov Everly in ljubim, da na Elvisa nisem bil nikoli mislil, zvenel dokaj bluesy. Še več, poslušaj Franka Sinatro. V skladbi 'Only The Lonely' ima tudi on zabluzen vokal, čeprav v skladbi ni nič žalostnega."

Prevod in priredba Jane Weber

Balet *Giselle* so prvič uprizorili leta 1841 v Theatre de l'Academie Royale de Musique v Parizu. Gre za prelomno delo, saj se v njem kažejo vse značilnosti baletne romantike 19. stoletja. Obenem je bil to pravi plesni spektakel, v katerem so se bolj kot kdajkoli prej vse sestavine – zgodba, koreografija, glasba, scena, kostumi, lučni in drugi efekti – zlili v homogeno umetniško celoto. Nadvse zanimivo in vredno scenarija za kak hollywoodski biografski film je tudi ozadje nastajanja te predstave, z osebnostmi in usodami njegovih ustvarjalcev ter z zakulisnimi intrigami. Tu je najprej Teophile Gautier, pesnik, pisatelj in duhovni vodja romantičnega gibanja, baletoman, ki se zaljubi v mlado italijansko balerino Carlotta Grisi, a se poroči z njeno sestro, saj je Carlotta zvezana z Julesom Perrotom, verjetno enim od najbolj nadarjenih romantičnih koreografov. Zgodbo o *Giselle* po motivih ljudske legende iz knjige o Nemčiji – De l'Allemagne Heinricha Heineja, Gautier napiše za novi balet skupaj z libretistom Vernoyem de Saint Georgesom. Avtorja stara legenda čisto prevzame. Očara ga vizija plesočih, bledeh vil, duhov deklet, ki so umrli pred poročnim dnem in se ne morejo umiriti v grobovih, ker niso izplesala svojih strasti. Prelepe, prosojne in nevarne rajajo v mesečini ter prežijo na mladeniče, da bi jih z plesom izmučile do smrti. Gautier je pripravil zgodbo nalašč za Carlotta, le ona je bila po njegovem zmožna plesati *Giselle*. V Carlotti je videl sintezo vsega, kar je občudoval pri velikih balerinah tistega časa, Marii Taglione in Fanny Elssler: lirično kvaliteto "krščanskega", eteričnega, duhovnega pri prvi ter ognjeni, "poganski" čar pri drugi. Carlotta Grisi naj bi zmogla izplesati notranjo kvaliteto romantične kompozicije, ki je nasprotje med zemeljskim trpljenjem in duhovno srečo. Ali je bila Grisi res tako velika plesalka, kot jo je videl zaljubljeni Gautier, ne bomo zvedeli nikoli, kajti večina podatkov izvira prav iz njegovih zapisov o njej. Dejstvo pa je, da je Carlotta doživela z *Giselle* velikanski uspeh ter ostala njena edina in najboljša interpretka. In kaj je bilo s koreografom Perrotom? Kljub svoji nadarjenosti zaradi intrig ni dobil v delo celotne koreografije. Le-to so zaupali Jeanu Coralliju, cenjenemu baletnemu mojstru, spretnemu, izkušenemu, a verjetno bolj konvencionalnemu kot ne. Tako je Perrot, kot se zdi, koreografiral predvsem solistične plesne za Carlotta. Vsekakor pa ga na plakatu in v gledališkem listu niso niti omenili...

Glasbo za predstavo je napisal Adolphe Adam, menda v osmih dneh. Nasploh je slovel po izredni plodovitosti in sposobnosti hitrega komponiranja. Ni pisal "ve-



## Romantični balet- iluzija breztežnosti

like", ampak predvsem "uporabno" glasbo, in takšna je tudi glasba za *Giselle*: plesna, dopadljiva, barvita. Odlično se prilaga različnim dramatičnim situacijam v baletu.

Pariška krstna predstava *Giselle* je doživela veličasten uspeh in tako se je pričel njen zmagoviti pohod po svetovnih baletnih odrih. Danes, po 150 letih poznamo vrsto različic, saj se je plesni gib ohranjal le po izročilu. Preciznih zapisov ni bilo, kamere tudi ne, tako da je vsaka postavitev prinesla kakšno spremembo.

Vse variante seveda ohranjajo tipične poteze romantičnega baleta, ki se želi otresti konvencij in tradicije neoklasicizma. Poudarek je na dogajanju, ki poteka na dveh ravneh: na ravni žalostne, grenke realnosti in na ravni fantastike lepih sanj. V večnem boju med resničnostjo in idealom, med mesenim in duhovnim trda realnost tragično triumfira nad sladkimi sanjami. Mitološke, heroične, pastoralne teme predromantičnega baleta zamenjajo dramatične ljubezenske zgodbe, pravljice in ljudske legende. Najčudovitejše pri vsem tem je, da se bistveno spremeni tudi baletna tehnika. Gibne inovacije omogočajo nov izraz. Prvič v zgodovini plesa se plesalka povzpne na konice prstov, s čimer doseže iluzijo breztežnosti. Njeno gibanje simbolizira hrepenenje po višinah in približevanje idealu. Stik z zemljo, ki označuje realnost, je skorajda prekinjen. Baletno tehniko obogatijo novi koraki, izvedba postane natančnejša. Izumijo vrsto plesno – tehničnih rešitev, ki premagujejo težnost: izpopolnijo se skoki in dvigi. Vloga ženske postane vodilna. Ženska je hkrati glavni objekt in subjekt novega romantičnega lirizma. Pojavi se znamenito krilce iz tila, imeno-

vano tu – tu, in posebni plesni copatki s trdo konico za ples na prstih. Ob preprostosti linij se prično razcvetati bogati koreografski aranžmaji liričnih gibov, ki izražajo razočaranje nad kruto realnostjo in vero v ideal, v sanje, v vse-premagujočo ljubezen...

Vprašanje je, če bi si romantični balet brez Teophila Gautierja tako povzpel in razvil. Takratnim koreografom oziroma baletnim mojstrom niti izobrazba niti kulturno ozadje nista omogočala, da bi v baletu zmogli sami kreativno uresničiti duh svojega časa. Bolj so čutili, kot pa razumeli romantično gibanje. Bili so komajda kaj več kot obrtniki. Nasprotno pa je bil Gautier – četudi se ni neposredno ukvarjal z baletom – prvi in resnični predstavnik romantičnega baletnega gibanja. Znal je združiti talente okrog projekta *Giselle* in izvesti iz njih najboljše. Bil je torej bolj kot katerikoli baletni mojster zmožen ustvariti mojstrovino, ki je tudi danes, po 150 letih vzor romantičnega baleta. Po svoji vlogi duhovnega vodje, spodbujevalca, organizatorja in navdihovalca v marsičem spominja na Djagileva, ki je povedel svoj znameniti Ballet Russe v prvi četrtini 20. stoletja v novo obdobje: v plesno moderno.

Malo bolj sitnim gledalcem pa se je moralo utrniti vprašanje: kaj ne bi bilo mogoče tudi pri postavitvah ključnih del iz baletne zgodovine za spremembo poiskati malo bolj sveže prijeme, poseči v režijo, scenografijo, kostumografijo ter kreativno reinterpretirati stare vsebine, ne da bi se pri tem izgubile značilnosti sloga? Sicer pa so to počeli z *Giselle* – ves čas – od prve izvedbe leta 1841 pa do danes. Prepripi in zgražanja se najbrž začno takrat, ko nekdo prekorači "mejo" (kako jo določiti, je drugo vprašanje!). V mislih imam seveda Matsa Eka, švedskega sodobnega koreografa, sina Birgit Cullberg in njegovo kontraverzno *Giselle* v slogu sodobnega plesnega teatra, s prizori v umobolnici, z inserti sodobne glasbe in povsem osebno interpretacijo stare zgodbe. V gledališču je problem rešen: stare tekste režiser lahko predstavi individualno, kot jih sam vidi in čuti. Kako priti do tega v plesu, je najbrž še vedno teoretično in praktično vprašanje, ki terja odgovor.

**Neja Kos**

na fotografiji:  
Carlotta Grisi, Marie Taglioni, Lucile Grahn in Fanny Cerito, štiri baletne zvezdnice devetnajstega stoletja



# CD MANIJA

## THIS IS SOUL: VOL. 1 (Starlite/ distribucija Mi & Digitalia)



Kompilacija This Is Soul Vol. 1 je v prvi vrsti namenjena prvemu spoznavanju z osnovami soul glasbe. Nanjo so uvrščene skladbe vseh njenih razvojnih stopenj. Najbolj izpostavljene skladbe CD-ja so izbrane s konca petdesetih let. Med njimi je ključna You Send Me (1958) v izvedbi Sama Cookea, ena tistih skladb, ki so utemeljile soul kot žanr, obenem pa tudi ena največjih črnskih uspešnic tistega časa. Kompilacija ustrezno predstavi tudi zrelo snovanje producento-avtorskih velikankov pop glasbe Leiberja ter Stollerja – s Save The Last Dance For Me (1960) v izvedbi črnske vokalne skupine The Drifters, ki je pomenila pravo revolucijo v produkciji zvoka in utemeljila novi pop ekleticizem, ter z evergreenom Spanish Harlem (1960) pevca te zasedbe Bena E. Kinga, na katerem se je veliki dvojici kot "vajenec" pridružil še njun legendarni učenc Phil Spector. Tudi presek skozi šestdeseta leta je dovolj udaren. Na CD so uvrščeni pred-

stavniki obeh ključnih soul založb tega desetletja; Motown pop izvrstno zastopa Martha Reeves s svojimi Vandellas in iskrivo Dancing In The Street (1964). Stax pa več kot solidni Eddie Floyd z Knock On Wood ter eksplozivna Sam & Dave s Hold I'm Coming (obe iz leta 1966). Če k temu dodamo še ravno tako izpostavljene velikane soula tistega časa – Jamesa Browna, Raya Charlesa ter Ikea & Tino Turner (za hitro inventuro manjkata vsaj še Otis Redding ter Aretha Franklin), ki se na kompilaciji predstavijo z manj popularnimi, a za njihovo početje dovolj značilnimi skladbicami, smo nad tem delom ponudbe CD-ja lahko že kar zadovoljni. Zato pa daje ta precej slabši pogled v sedemdeseta leta, verjetno tudi zaradi višjih stroškov odkupa posameznih uspešnic. Določeno informacijo o njih podata le disco funky hit Georgea McCraeja Rock your Baby (1975) ter solidna Rainy Night In Georgia (1970) Brookea Bentona. Ostalo gradivo je manj izrazito. Škoda, da kompilacija ni opremljena z več podatki o izvajalcih in da niso skladbe na njej razvrščene kronološko. Vsaj to njeno pomanjkljivost skuša moj zapis popraviti.

Peter Barbarič

## THE BULGARIAN STATE FEMALE CHOIR – *Mysteres* (Jaro / distribucija RecRec)

Potem ko smo lani na ljubljanskem koncertu Bolgarskega državnega ženskega zbora "razkrinkali skrivnost" privlačnosti bolgarske ljudske glasbe, aranžirane za zbor, kot še eno v celem nizu

producentovih fint znotraj t.i. world music, smo seveda lahko razočarani, kajti izkazalo se je, da smo prišli na koncert čisto prave državne visokokulturne institucije, ki se od, recimo, opere ali filharmonije razlikuje samo po tem, da se trudi ohranjati narodno (čeprav pazljivo prirejeno) blago Bolgarije. Seveda pa so razočarani predvsem tisti, ki absolutno zavračajo vsako visoko kulturo in ki imajo za edino zveličavno, "živo" kulturo tisto, ki jo navadno imenujemo množična, popularna ali celo alternativna.



Osebnost take delitve ne morem pristajati, ker mislim, da v umetnosti (beri glasbi) obstaja samo delitev na dobro in slabo, ali še bolje, na tisto, ki mi ugaja in ono drugo. In bolgarska ljudska glasba, pa tudi Bolgarski državni ženski zbor mi ugajata. Pa ne zaradi zvočne eksotike, o kateri danes ne bi govoril, saj se v tem smislu navezadnje ne razlikuje mnogo od glasbe, ki smo jo poznali tudi znotraj meja naše nekdanje države, ampak predvsem zaradi izjemne raznolikosti in bogastva čustvenih razpoloženj, ki jih prinaša. Razen tega me ves čas preseneča tudi dejstvo, da so znali Bolgari (in to celo pod komunisti) tako skrbeti za svoje narodno blago in da imajo celo vrsto prirejalcev (vsaj s stališča muzikologa), ki se temu ljudskemu blagu ne trudijo nadeti uniforme "zborovske glasbe XX. stoletja". Vse to velja tudi za najnovejše "Skrivnosti", ki nam jih razkriva Bolgarski državni ženski zbor. Gre torej za izdelek, ki ga je podpisal izredno profesionalen, pa zato nič manj prepričljiv ansambel, in šestnajst skladb s plošče predstavlja še en droben kamenček k mozaiku svetovne glasbene dediščine. Nekoliko manj sem navdušen samo nad sodelovanjem skupine Sarband. Seveda tudi njej ni mogoče očitati kakšnih prehudih posegov v osnovno strukturo glasbe (njen umetniški direktor je bil namreč Bolgar) in Achim Giesler, vodja Sarbanda, očitno tudi sam pozna pravo mero, saj se skupina ves čas pojavlja izključno v vlogi zvočnega koloriranja vokalov. Moti me predvsem "vdor" elektronike v svet povsem naravnih človeških glasov. Toda najbrž je to cena, na katero mora danes ljudska glasba pristati, če hoče funkcionirati tudi zunaj svojega etničnega okvira, če se hoče iz bolgarske ljudske glasbe spremeniti v "world

music". Razlika je pa seveda velikanska in dobro znana vsem diskofilom, ki kdaj brskajo po predalčkih večjih trgovin s ploščami: medtem ko pred prvo nikoli ni posebne gneče, druga oznaka pritegne tudi marsikoga, ki zaradi takih ali drugačnih predskokov o zborovski glasbi še slišati noče. Vsaj v primeru Bolgarskega državnega ženskega zbora popolnoma neupravičeno. A to je že tema, ki bi jo bilo treba obdelati v kakšnem drugem kontekstu.

Jure Potokar

## JOHN LURIE: Stranger Than Paradise in The Resurrection Of Albert Ayler – music from the original scores (Crammed Discs – distribucija RecRec)



Tale odlični CD, ki smo ga za vas izbrali v bogati diskoteki trgovine RecRec, postaja prav sedaj zelo aktualen. Po svetu namreč krožijo kopije novega filma ameriškega režiserja Jima Jarmuscha z naslovom Night On Earth, za katerega je glasbo napisal Tom Waits. Vse Jarmuschove filme odlikujejo odlični soundtracki, eden izmed njih pa je seveda tudi Stranger Than Paradise. Glasbo za Jarmuschove filme je do sedaj komponiral John Lurie, Tom Waits pa je prispeval songe za film Down By Law, v katerem sta imela z Luriejem tudi glavni vloži. Glasbo za Stranger Than Paradise izvaja godalni kvartet, ki si je nadel ime The Paradise Quartet. Kvartet izvaja osem Luriejevih skladb in te tudi brez gledanja filma prinašajo značilno Luriejevo glasbeno čutenje, ki ga poznamo že od Lounge Lizards. V tem zvočenju se nadaljuje tudi šestnajstminutna skladba The Resurrection Of Albert Ayler, ki jo je John Lurie napisal za plesno predstavo Karole Armitage z naslovom The Elizabethan Phrasing Of Albert Ayler. To skladbo izvaja nekakšna razširjena zasedba Lounge Lizards s poudarkom na godalih in tolkalih, z njo pa se zaokrožuje 35 minut zelo prijetnega poslušanja.

Bogdan Benigar

## NAGRADNA IGRA CD MANIJA

Dragi reševalci, v tretji številki smo vam zastavili tri vprašanja. Med pravnimi rešitvami smo izžrebali tri. Nagrado – CD ploščo prejmejo:

Metka Perenič, Idrjska 13, 61 000 Ljubljana,  
Nada Zgank, Sešče 64, 63 312 Prebold in  
Renata Vrčkovnik, Florjan 79, 63 325 Šoštanj.  
Plošče bomo poslali po pošti.

Tokrat vas vabimo, da poskusite razvozlati naslednja nagradna vprašanja:

1. Electric Barnyard je druga plošča skupine The Kentucky Headhunters. Kakšen naslov je imela prva?
2. Katerega leta je James Brown nastopil v Ljubljani?
3. Kako se imenuje zadnji film Jima Jarmuscha, za katerega je glasbo napisal John Lurie?
4. Kako so do sedaj na zahodu imenovali Bolgarski ženski državni zbor?
5. Kateri trije od naštetih šestih izvajalcev so snemali svoje plošče za pop soul založbo Motown: Ray Charles, Michael Jackson, Diana Ross, James Brown, Stevie Wonder?

Odgovore pošljite na uredništvo revije GM, Kersnikova 4/III, 61 000 Ljubljana, skupaj s kuponom in pripisom Nagradna igra CD manije. Ne pozabite napisati svojega imena in naslova. Med pravnimi rešitvami bomo izžrebali pet reševalcev, ki jih čakajo CD plošče.

**THE KENTUCKY  
HEADHUNTERS:  
Electric Barnyard  
(Mercury/distribucija Mi &  
Digitalia)**

Žal tudi v glasbi ne gre brez statističnih podatkov. Marsikateri nashvillski zaslužkar si ob pogledu na Billboardove lestvice prodaje plošč mane grabežljive roke. Kaj se dogaja? Garth Brooks že nekaj časa kraljuje na lestvici albumov, za seboj je pustil tako zveneča imena, kot so U2, Guns N'Roses in celo Michael Jackson. Marsikdo bi zadevo takole komentiral: "Nič posebnega, še en pop konglomerat, ki se ga čez leto dni ne bo nihče spomnil." Toda Garth Brooks je country glasbenik. Country glasba je namreč na omenjeni lestvici prej izjema kot pravilo, saj kljub relativni popularnosti velja za skrajno nazadnjaško glasbo, ki je predvsem mestna mladež ni pripravljena poslušati. The Kentucky Headhunters niso oblečeni v svetleča se oblčila. Teško bi jih primerjali z Giant Sand, Eugenom Chadbourneom, Souled American in podobnimi glasbeniki, ki priznavajo, da sicer ljubijo country, a ga kljub temu radi masakrirajo. Headhunters so ena najbolj zaraščenih in brezkompromisnih skupin novega ameriškega rocka. Njihova glasba divja po tirihi, ki so jih pošteno zagreli ZZ Top, Allman Brothers Band in mnogo mlajši Georgia Satellites. S kitarami, z banjom in z vsemi dodatki, značilnimi za južnjaški rock, dobesedno drvijo po ravno pometenih ulicah Memphisa.



Le tu pa tam njihov okus podleže osladnim tonom countryja, ki pa jih hitro pozabite, saj "lovci na glave country zvezd" povsem solidno obvladajo tudi zanke električnega bluesa. Če ste se naveličali Johna Cougarja in še niste naleteli na Steva Earla, je glasba kmečkega dvorišča več kot pisana za vas.

Jane Weber

**JAMES BROWN:  
Sex Machine & Other Soul  
Classics  
(Polydor/distribucija Mi &  
Digitalia)**



Starejši konzumenti popularne glasbe se verjetno spomnite, da so včasih le redke kompilacijske plošče naletele na odobravanje glasbene kritike. Z dokončnim ustoličenjem digitalne tehnike so tudi antologijski pregledi posameznih karier našli svoje pravo mesto. Lahko bi rekli, da imajo tovrstne zbirke skladb, ki jih ponavadi spremljajo zgodovinski podatki o izvajalcu in nastanku posnetka, nekakšen pedagoški efekt. Zbirka Sex Machine je poglavje zase. Inicijalke Jamesa Browna – človeka, ki ob Mohamedu Aliju predstavlja sinonim za osvoboditev duha črne Amerike, ostajajo zapisane na temeljih glasbe, brez katere ne bi bilo ne Public Enemy in ne zgodnjega Brucea Springsteena. Kot pove že sam naslov, ta album posega globoko v zgodovino ameriške glasbe. James Brown je prvi resni posnetek naredil leta 1956, ko je v studiu založbe King v Cincinnatiju, Ohio, posnel skladbo Please, Please, Please, ki je postala hit. Toda nadebudnega in neverjetno zagnanega Jamesa Browna je do kronanja za botra soula čakala še dolga pot. Zanimivo je, da je Brown posnel enega prvih koncertnih albumov. V začetku sedemdesetih je z njim delal tudi William "Bootsy" Collins, ki je v veliki meri odgovoren za plesnost Brownove glasbe in njeno pot v vode pouličnega funka in afro ritmov, ki jih rap skupine vztrajno uporabljajo kot podlago svojim razkrivanjem črnobelega resnice. Gre za enkratno zbirko, ki bi jo morala imeti sleherna diskoteka.

Jane Weber

**novosti s CD trga**



Digitalia priporoča CD plošče iz zgodovine popularne glasbe, bluesa, jazzu in resne glasbe ter CD novosti s področja popularne glasbe, new agea ter eksperimentalne glasbe.

**Pop glasba**

CD kompilacije This Is Soul 1 & 2, Rhythm & Blues, Legends of Rock'n'Roll, Top Hits of The 50's, Rhythm & Blues, CD-ji Chucka Berryja (Roll over Beethoven), Jerryja Leeja Lewisa (The Great Balls On Fire), Little Richarda (Lucille), Elvisa Presleyja (Heartbreak Hotel), Franka Sinatre (Ol Blue Eyes Is Back), Johnnyja Casha, Buddyja Hollyja, Beach Boys, Platterson (Only you), Everly Brothers, Billa Haleya & The Comets, Iggyja Popa (Instinct, Blah Blah Blah), Soft Cell (Greatest Hits), Jefferson Airplane (Crown of Creation, Volunteers), Who (Tommy), Jam (Greatest Hits), U2 (Wide Awake in America), Police (zenyatta Mondatta, Synchronicity), yello (One Second), Happy Mondays (Pills, Thrills,...), Tin Machine (II), Salt-n-Pepa (Greatest Hits), Mr. Bunglea (ex-Faith No More), Dire Straits (Live, Brothers in Arms, Money For Nothing, etc).

**Jazz / Blues/ New age**

CD kompilacije Marching To New Orleans, George Gershwin by Jazz Giants, Giants of Jazz, CD-ji Louisa Armstronga (When The Saints...), Mahalie Jackson, Scotta Joplina (The King of Ragtime), Johna Coltranea (Trans Blue), Glenn Millerja & His Orchestra, Charlieja Parkerja (yard-bird), Milesa Davisa & Johna Coltranea, Bennyja Goodman, Djanga Reinhardta ter Billie Holiday. New age izdaje: Oreade New Age Music 2, Max Folmer (The Heelston, Omega), Aeoliah (The Other Side, Inner Sanctum, The Light of Majesty, Love in the Crystal), Daniel Kobialka (Timeless, Fragrant, Afternoon, When...), Mike Rowland (Titania), Eric Berglund (The Other Side), Steven Halpern (Among, Radiance).

**Resna glasba**

CD-ji Gustava Theodora Holsta (Planeti), Johna Cagea & Yujija Takagashija, Heinza Holligerja (Aristry), Sabrija Ustada Khana (Indijska klasična glasba), Samuela Barberja, Souse (Koračnice), Carla Orffa (Carmina Burana), Franza Liszta (Klavirski koncerti,...), Jeana Sibeliusa (Simfoniji 4. & 5....), Richarda Wagnerja (opera Nibelunški prstan), W.A. Mozarta (opera Così Fan Tutte, Dva godalna kvarteta, Simfonije 21., 30. & 33., 35. & 38., 40. & 41.), Celebrated Baroque Pieces, Dante Troubadours, Songs For Chivalry.

CD plošče lahko naročite tudi po pošti – Gregorčičeva 9, 61000 Ljubljana.



RECORD SHOP Trubarjeva 34 LJUBLJANA

**Hard Core/ novi ameriški rock/novi val**

D.O.A.: Talk Minus Actions Equals Zero, The Dawning Of A New Error, DEAD KENNEDYS: Plastic Surgery Disasters/ In God We Trust Inc., DOUGHBOYS: When Up Turns To Down, DROP ACID: Making God Smile, GALACTIC COWBOYS: Galactic Cowboys, LENINGRAD COWBOYS: Leningrad Cowboys Go To America, NIRVANA: Nevermind, Smells Like Teen Spirit, NYMPS: Nymphs, PIXIES: Trompe Le Monde, SONIC YOUTH: Goo, TENDER FURY: If Anger Were Soul, I'd Be James Brown, URBAN DANCE SQUAD: Mental Floss For The Globe, Life'n'Perspectives Of A Genuine Crossover.

**Novi heavy metal/hard rock**

CIRCUS OF POWER: Vices, EXHORDER: The Law, FEAR: Live... for The Record, Guns'n'Roses: Use your Illusion I & II, JUNKYARD: Junkyard, KING DIAMOND: In Concert 1987, SEPULTURA: Under Siege (Live), SLAYER: Reign In Blood, South Of Heaven, Decade Of Aggression, TESLA: Psychotic Supper, The Great Radio Controversy, VOIVOD: Angel Rat, WARRIOR SOUL: Drugs, God & The New Republic, EON: Fear, Mindkiller, VARIOUS ARTISTS: Damned Seattle.

**Stari rock/jazz/blues/folk/etno**

JOHN LEE HOOKER: Mr. Lucky, Never Get Out Of This Blues Alive, CLANNAD: Legend, Magical Ring, ART ZOYD: Nosferatu, COIL: Love's Secret Domain, LOU REED: Berlin, Coney Island Baby, Rock'n'roll Animal, Sally Can't Dance, Transformer..., LYNRYD SKYNYRD: Skynyrd's Innryds, GARY LUCAS: Skeleton At The Feast, Cowboy Junkies: The Caution Horses, The Trinity Sessions, Whites Off Earth Show, THIN WHITE ROPE: Sackfull Full Of Silver.

Plošče in CD-je lahko naročate tudi po pošti na naslovu: REC REC, Trubarjeva 34, 61000 Ljubljana.

Sestavlja Igor Longyka

Spoštovani reševalci, v današnjih ugankah se boste spoznavali s tematiko rock'n'rolla. Za tiste reševalce, ki v tej glasbi niso doma, bodo nekateri pojmi in imena bolj tuja, toda v pomoč bo kot že doslej besedilo na srednjih straneh revije.

Razpisujemo naslednje nagrade:

Ena 1. nagrada: CD plošča – (za doseženih 24 točk)

Ena 2. nagrada: knjiga not s skladbami Beatlov – (za doseženih 16 do 23 točk)

Tri 3. nagrade: celoletna naročnina na revijo GM – (za doseženih 9 do 15 točk)

Rešitve pošljite na naslov Revija GM, Kersnikova 4, 61 000 Ljubljana, najpozneje do aprila. Ne pozabite priložiti kupona.

**NAGRAJENCI:**

knjigo Mozart – zlata leta prejme

•Ana Pezdirc, Prešernova 3, 68340 Črnomelj.

Knjigo Mozart – Pisma prejmejo

•Staša Skrbiš, Gubčeva 2, 62314 zgornja Poljskava,

•Janja Rozman, Tovarniška 12 h, 61370 Logatec in

•Sanja Abramovič, Prijateljeva 2, 61310 Ribnica.

**REŠITVE IZ PREJŠNJE ŠTEVILKE**

Izpolnjevanka Mesta: Osaka, Pariz, Ploče, Zadar, Basel, Dunaj, Praga, Oglej. Rešitev na poljih s šesterkotniki: Salzburg, Črkovni rebus: genij Posetnica s poklicem: libretist, Posetnica z naravnim darom: čudežni deček, Vladarski konjiček: Marija Terezija, Izpolnjevanka Imena: Vlado, Klemen, Norman, Predrag, Oberon, Ludwig, Desan. Rešitev na poljih s trikotniki Leopold in na poljih s šesterkotniki Amadeus, Mrliški rebus: Rekviem

## izpolnjevanka

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
○	○			○		○			○	○
		○	○		○		○	○		

## 11 točk

Iz črk navednih rock zvezdnikov sestavite nove besede, ki jih zahtevajo opisi, in jih vpišite v lik. Vsaka pravilno rešena beseda prinese eno točko.

**CHUCK BERRY**  
**FATS DOMINO**  
**ELVIS PRESLEY**  
**LITTLE RICHARD**  
**IKE TURNER**

1. finsko пристanišče z drugim imenom Aba,
2. rockovski zvezdnik, ki ga je promoviral studio Normana Pettyja v New Mexicu (Buddy),
3. pijača, dobljena s fermentacijo mleka, ki jo povzroča bakterijske in kvasne celice,
4. arije,
5. mesto in upravno središče v Apuliji v južni Italiji,
6. keltski pevec in pesnik v srednjem veku,
7. ljudsko moško ime (anagram besede Lenti),
8. očetov brat,
9. nemški založnik iz 19. stoletja, ustanovitelj pomembne leksikografske hiše,
10. slaven francoski kipar iz 19. stoletja (Auguste, 1840 – 1917, kip Misleca),
11. preplašenost.

Na poljih s krogci dobite ime slavne rock-ovske pevske zasedbe, ki je med drugim izvajala tudi znamenito Only You.

## premikalnica

DECIMALKA  
LIECHTENSTEIN  
TRIUMVIRAT  
RECEPTURA  
MONARHIJA  
PINGVIN  
TROMSO

Premikajte besede na levi drugo nad drugo tako, da boste v treh navpičnih stolpcih dobili tri ameriška mesta, v katerih so bila središča rock'n'roll glasbe.

4 točke

## zavita uganka

Besede se začno v polju s številko in tečejo po črticah:

1. preživetvena dejavnost prvih človeških skupnosti,
2. vrh glave,
3. neurejenost

Po vodoravnih vrsticah boste prebrali naslov popularnega filma (in popevke) z Elvisom Presleyem v glavni vlogi.

1		
	---	---
2		3
	---	---

3 točke

## prečrtovalnica

GROCKA, RIO, LUND, TIHEC, LOT, CEK

4 točke

V vsaki od gornjih besed prečrtaj eno črko tako, da bodo preostale dale naslov ene od najslavnejših rockovskih popevk, ki jo je zložil in prvi izvajal slaviti Bill Haley. V pomoč pri rešitvi so tudi izločene črke: če jih boste premešali, bodo dale priimek pomembnega sodobnega madžarskega avantgardnega skladatelja (Gyorgy, r. 1923).

## posetnici

ED A.FERLAN  
DEAN FLEAR

Obe posetnici imata isto rešitev, to je ime in priimek očeta rock'n'rolla.

2 točki



## ORFEJ IZ LJUTOMERA

Da imamo Slovenci veliko zborov in to dobrih, vemo. Vendar pa vse te večje skupine pevcev razen na revije in tekmovanja težko pridejo iz svojega okolja. Zato bi bilo prav, da bi o njih večkrat pisali, pa ne le naša revija, tudi drugi mediji. V Ljutomeru na primer že dobri dve leti deluje mešana vokalna skupina z imenom Orfej. Dvajset pevcev, med katerimi je ena osnovnošolka, pa več dijakov in študentov ter celo nekaj že čisto odraslih pevcev, se v svojem kraju in okolici vse bolj uveljavlja. Vsi pomembni dnevi vključijo tudi njihovo petje. Tako so nastopali na Osterčevem večeru v Veržeju, imeli so Božični koncert pa Novoletni koncert in seveda koncert ob kulturnem prazniku. Tudi ob drobnih priložnostih pomoči kranjanom ne odrečejo, radi pa nastopajo tudi skupaj z instrumentalnimi glasbeniki, na primer z orglami, ki jih igra kar njihova zborovodkinja Romana Rek Gnezda, pedagoginja na glasbeni šoli. Skupina se je rodila iz preproste želje po petju. Kar nekaj časa so mladi pevci nagovarjali Romano, da bi se začela ukvarjati z njimi. Želeli so si peti predvsem staro glasbo. In tako so se lotili dela, šestim prvim navdušenim pevcem se jih je v enem mesecu pridružilo še nekaj in nastala je lepa skupina dvajsetih, od katerih je pol deklet

in pol mladeničev, tako da lahko zborovodkinja dela z njimi tudi posebej fantovske in dekliške pesmi. Vokalna skupina Orfej, ki je zdaj že registrirana kot kulturno društvo, je svoj repertoar od renesanse in baroka razširila na obdelave ljudskih pesmi pa pesmi raznih narodov sveta, ki jih zadnje čase Romana pridno zbira. Tako so koncerti pestri in privlačni, in ne prezrite jih, če pridejo v vaš kraj.

## GLASBENA MLADINA JESENIC GOSTILA ITALIJANSKI DUO KONTRABAS IN ČEMBALO



Glasbena mladina na Jesenicah že dolga leta skrbno neguje programe za mladino. Vsako šolsko leto pripravi več ciklov tematskih koncertov za različne stopnje – od malčkov v vrtcih do srednješolcev, prav vsi mladi v občini slišijo nekaj glasbenih dogodkov. Glasbena mladina na Jesenicah pa ima tudi lastno produkcijo. Za najmlajše pripravljajo ure pravljic, še pose-

bej pa se ukvarja z lutkami. Pravkar pripravlja novo lutkovno predstavo na besedilo jeseniškega literata Mihe Mazzinija v režiji Matije Milčinskega, katere premiera bo v aprilu. Imenitne lutke je izdelala Anja Dolenc. Posebna aktivnost Glasbene mladine na Jesenicah so večerni komorni koncerti. V septembru vsako leto priredi nekaj Jesenskih serenad, ob primernih priložnostih pa tudi koncerte med letom. Takšen zanimiv glasben večer je bil v Kosovi graščini 6. marca, ko sta nastopila mlada glasbenika, kontrabasist Michele Veronese in čembalist Luca Ferrini iz Trsta. Zvočno zanimiva kombinacija je privabila stalno jeseniško občinstvo, ki je uživalo ob manj znanem programu del za tak duo, ki ga imamo zelo redko priložnost slišati. Duo obstaja približno tri leta in v tem času sta mlada glasbenika izvedla veliko skladb za kontrabas in čembalo. Ob koncertnem nastopu se Michele Veronese ukvarja tudi z raziskovanjem glasbene literature za kontrabas, z revidiranjem in izdajanjem redkih materialov za takšno zasedbo. V kratkem bo v Italiji izšla CD plošča z njunimi posnetki

## TA DOBRI STARI JAZZ !

Iztekla se je imenitna akcija Glasbene mladine ljubljanske – ciklus jazzovskih koncertov v Veliki dvorani Slovenske filharmonije. Skupaj z Big bandom RTV Slovenije, dirigentom Jožetom Privškom in avtorjem veznega besedila, Petrom Amaliettiem je pripravila tri tematsko zokrožene prireditve za mlado publiko. Prva dva koncerta, ki sta dvorano napolnila novembra, sta predstavila blues in zasedbo Big banda prek znanih skladb skladateljev od Scotta Joplina pa do Jožeta Privška, gosta sta bila pevca Alenka Godec in Oto Pestner, koncerta pa je povezoval Ivan Lotrič. Tretji in zadnji koncert cikla z naslovom Latino je akcijo sklenil 4. marca. Mlado občinstvo se je od koncerta do koncerta večalo in kar ni hotelo biti zadovoljno s tem, da se je ciklus iztekkel. Gotovo bo v prihodnji sezoni sodelovanje med Glasbeno mladino ljubljansko in RTV Slovenija rodilo naslednje zanimive koncertne akcije podobne vsebine. **Kaja Šivic**



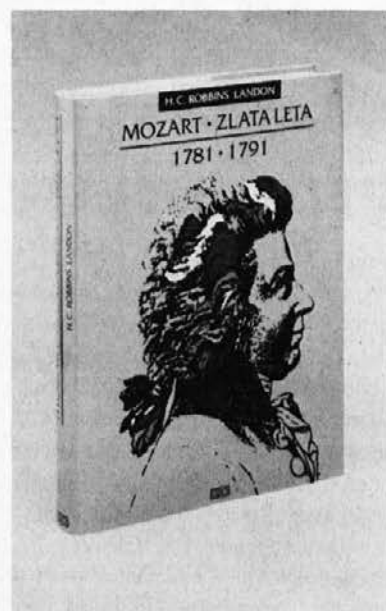
Čembalist Luca Ferrini in kontrabasist Michele Veronese

Intimen portret genialnega glasbenika v zadnjem – najuspešnejšem in najburnejšem desetletju življenja, ki ga je prebil v evropski glasbeni predstolnici, na Dunaju.

H.C. Robbins Landon

## Mozart – Zlata leta 1781–1791

Obsežno biografsko delo priznanega strokovnjaka za glasbo osemnajstega stoletja H.C. Robbinsa Landona govori o Mozartovem življenju in delu v času, ko je užival popularnost kakor še noben glasbenik pred njim in ko je nastala vrsta njegovih največjih mojstrov. Napisano je živo in zanimivo in bogato ilustrirano s slikami in grafikami iz tistega časa ter z notnimi primeri; knjiga je hitro postala mednarodna uspešnica in hkrati požela velike pohvale strokovne kritike.



270 strani  
Format 19 x 26 cm  
215 ilustracij, od tega 32 barvnih  
27 glasbenih primerov

### Darilo

Za naročnike naše knjige – Mozartov spominski medaljon

Izpolnjeno naročilnico pošljite na naslov: Državna založba Slovenije d.d., Dejavnost knjižnega založništva, Mestni trg 26, 61000 Ljubljana.

## Državna založba Slovenije Ljubljana d.d.

Naročilnica GM 3

0673

DA, želim prejeti knjigo H.C. Robbinsa Landona "Mozart – Zlata leta 1781-1791"

Maloprodajna cena knjige je 3.335,00 slt – za naročnike revije Glasbena mladina velja cena 2.670,00 slt.

Ponudba velja do 31.3.1992

Ime in priimek .....

Naslov .....

Pošta .....

Poštna št .....

EMŠO .....

Izdane pri .....

Zaposlitev .....

Naslov .....

Knjigo mi pošljite na moj naslov, kupnino pa bom poravnal(a) po prejemu računa in položnic:

v enkratnem znesku

v dveh zaporednih mesečnih obrokih brez obresti

v treh zaporednih mesečnih obrokih brez obresti

Datum .....

Podpis .....

Ne pozabite shraniti računa, saj boste lahko sroček za nakup knjige uveljavili kot davčno olajšavo!

### KUPON

# GM

Rešitve pošljite s tem kuponom na naslov  
Glasbena mladina  
Slovenije  
Kersnikova 4,  
61000 Ljubljana  
do 3. aprila 1992

Ime in priimek: \_\_\_\_\_

Naslov: \_\_\_\_\_

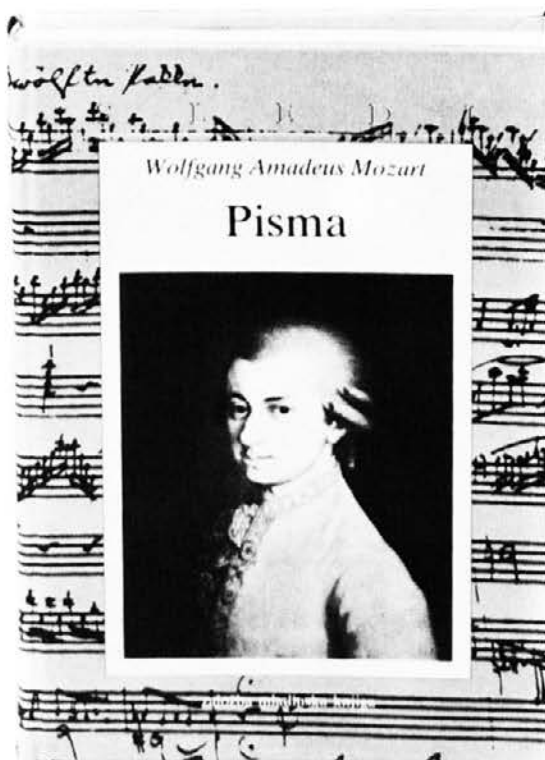
Naročam XXII. letnik revije Glasbena mladina v \_\_\_\_\_

izvodih. \_\_\_\_\_

Datum: \_\_\_\_\_

Podpis: \_\_\_\_\_

Če se odločite, pošljite na naslov: Glasbena mladina,  
Kersnikova 4/III, 61000 Ljubljana, telefon 061/322-570



*Wolfgang Amadeus Mozart*

## V DRUŽBI Z MOZARTOM

200 let po smrti lahko iz Mozartovih pisem odkrivamo dogodke in okoliščine, v katerih je živel in ustvarjal. To je neprecenljiv dokument o Mozartu in njegovem času. Pisma omogočajo pogled v glasbenikovo življenje in misli, ki jih je želel sporočiti svojim sorodnikom in prijateljem.

Pri pisanju je bil nenavaden, šaljiv, ljubezniv, neposreden in odkrit. Lahko je pisal vzvišeno ali pobalinsko, opisoval je najimenitnejše ljudi svojega časa in kraje, ki jih je kot veliki svetovljan prepotoval.

### Mozart je bil izjemen tudi ko je pisal pisma!

Izbor, prevod in opombe ter spremno besedo je pripravil Peter Weiss. Besedilo dopolnjuje slikovna priloga.

**Naročilnica Glasbena mladina 01 – 22000**

Naročam knjigo W.A.Mozart: P i s m a

Ceno 907 SLT bom plačal po povzetju ob prevzemu na pošti.  
Cena velja do 31.3.1992. Po tem datumu bo cena knjige 1270,00 SLT.  
V ceno ni vračunan 5 – odstotni prometni davek.

Izpolnjeno naročilnico pošljite na naslov: Mladinska knjiga, Titova 3, 61000 Ljubljana.

Naročila sprejemamo tudi po telefonu (061) 102 – 407.

Naš nasvet: Prihranite račun in ga uveljavite pri odmeri davka!  
Prosim, da me tudi v prihodnje obveščate o knjižnih novostih založbe Mladinska knjiga.

Za morebitne spore je pristojno sodišče v Ljubljani.

-----  
Priimek in ime

-----  
Ulica (vas),

-----  
Številka

-----  
Poštna številka

-----  
Pošta

-----  
Zaposlitev

-----  
Datum

-----  
Podpis

**M** založba  
mladinska  
knjiga

